23 OCAK 1976 BEŞ LİRA

Sebil

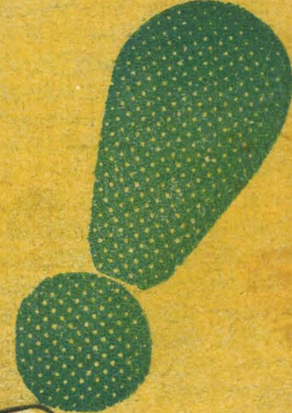
4

• Siyasi, Edebi, Tarihi HAFTALIK GAZETE

herşey hak için

Sahib ve Başyazar KADİR MISIROĞLU

PUTLAŞTIRMADAN KİMLER ŞİKÂYETCİ

Milliyet

tesi

HER DERDE ÇARE: ATATÜRK BÜSTÜ

LEVENT'TE — DÜKKAN YAPILMASIN DİYE

OKMEYDANI'NDA — GECEKONDU YAPILMASIN DİYE

AKSARAY'DA — SEYYAR SATICI GELMESİN DİYE

OTOGARDA — OTOPARK YAPILMASIN DİYE

SEN DE Mİ BÜRÜTÜS?!.

Milli Mücâdele'nin bitişi hengâmında milletçe coşkun, bir sevinç ânı yaşanmıştı. Asırlarca bir vâli mârifetiyle idâre ettiğimiz şımarık ve hayalperest «elen çocukları» nın vatanın harim-i ismeti Sakarya'ya kadar gelebilmiş olmaları, milli gururumuzu son derecede rencide etmişti. Kazanılan zaferle zedelenen milli izzetinefsimizin tâmiri gerçekleşiyor, bu da, derin bir heyecana vesile oluyordu. Bu heyecanın sarhoşluğu içinde bazı gerçekler farkedilemiyor ve kumandanların şahsiyyetleri alabildiğine mübalâğalandırılıyordu. Bu kumandanlardan biri de M. Kemal Paşa idi.

Fakat zaferi müteâkib ortaya çıkan birbirini tutmaz beyanatlar, henüz mürekkebi kurumayan beyannâmelerle kendisine «sadâkat yeminleri» yapılmış olan tâlihsiz Sultan Vahideddin'in «hâin» ilân edilmesi, «Milli Misak» tan binbir fedâkârlık ihtivâ eden «Lozan Muâhedenâmesi» nin kabul ve imzası, fikir hürriyetini rafa kaldıran «Takrir-i Sükûn Kanunu» nun çıkarılması, başlayan bir serî inkilâb hamlesiyle dinî telkin ve tedris müesseselerinin berhava edilmesi, ilh... iman heyecan ve şuuruyla yekvucûd bir hâle gelerek düşmanını vatandan kovmuş bulunan millet efradının bu asil heyecanını perde perde kesen, yüreklerde donduran soğuk birer duş tesiri hasıl etmişti. Millet Türk — Yunan harbi esnasındaki beyânat ve tavırları hatırladıkça, «Acaba bir sinema mı seyretmiştik!.» diye acı acı düşünüyordu.

M. Kemal Paşa ve bâzı arkadaşlarının dünya görüşü itibariyle «Kuva-yı milliye» devrine hâkim olan ruhtan gitgide uzaklaştıklarını gördükçe bunu tasvip etmiyor fakat hissiyatına tercüman olacak şahsiyyetler bulamadığı için de bu adem-i tasvibini siyaset sahnesine aksettiremiyerek küskün ve münkesir bir halde kendi müstevâzi dünyasına dönerek k[illegible]larını artık ayyuka çıkan dalkavuk [illegible]zelerine [illegible]apıyordu.

Bu Gandivari adem-i tasvip — hiç bir fiili tezâhürü olmadan bile — pek çok iman ocağının söndürülmesi, âilelerin mevki ve itibarlarından edilerek süründürülmeleri gibi akla gelmedik şekil ve sûretlerde cezâlandırılmakla karşılık görmüştür.

Arada bir bu pasif mukavemeti en mâsûmâne bir tablo içinde dile getiren ve milletin imaniyle yüzde yüz teâruz halinde olan hareketlere karşı çıkanlar, cânilerin bile mâruz kalmadıkları işkencelere uğratılmışlardır. Bunun misalleri saymakla bitmez

Gitgide alabildiğine çirkinleşen bu putlaştırma hareketi karşısında gerekli aksülâmeli imkânsız kılan fiili ve kanuni mâniler, cümlenin mâlumû dur. Ancak muayyen çevrelere hâkim olarak, mevkileri bu riyâkâr putlaştırmadaki mâhâretler, nispetinde paylaşan kadroların birbirlerini takib edişleri artık M. Kemal Paşa'nın da aleyhine bir netice hasıl etmeye başlamıştır. Bu sebeple esas gâyeleri inandıkları bir şahıs ve davayı efkârı umûmiyeye kabul ettirmek değil, O'nu, kin duydukları İslâm'a karşı kullanmak ve bazan da menfaat sağlamak olan bu sözde inkılâb münâdileri artık kendileri de şikâyete başlamışlardır.

Evvelâ 10 Kasım 1975 tarihli Milliyet Gazetesinde çerçeve içinde kliş'esini gördüğünüz yazı çıkmıştır. Şimdi ne yazık ki bu yazıda adı geçenlerin cemaziyyülevvellerini nakletmeye maâlesef sayfalarımız müsald değildir... Ancak şunu söyliyelimki ayni tarihli gazete'nin ön kapağı «Bu ne perhiz bu ne lâhana turşuşu!..» dedirtecek tarzda tamamiyle M. Kemal Paşa'nın resmine tahsis olunmuştur.

Şu Milliyet Gazetesi'nin de garip bir geçmişi vardır. Eski yazı nüshalarını görenler, vaktiyle bu gazetenin bugün müşteki olduğu putlaştırmada Mahmud Siirt gibi,yazarlariyle ne çok emeği geçtiğini derhal, hatırlıyacaklardır. Sonradan, İran teb'alı Ali Naci Karacan eliyle başlayan ikinci ve son devresi de aynen öyledir. Elbette böyle olacaktı. Bu işte, putçuluğa ilân-ı harb eden Yüce İslâm Dini'nin müntesipleri rol oynayacak değillerdi ya!..

Milliyet 10 Kasım 1975 tarihli nüshasında putlaştırmaya karşı başladığı aksülâmele 7 Aralık 1975 tarihli nüshasında daha da sarih bir sûrette devam etmiştir. Gerçekten bu gazetede muhabirlerinden Güngör Gönültaş imzasiyle neşredilen haber yazısını noktası ve virgülüne kadar buyrun berâber okuyalım:

Bazı kişiler ve kuruluşlar, kendi amaçlarını gerçekleştirmek için kentin çeşitli yerlerine Atatürk büstleri dikmişlerdir.

Levent'te dükkânların önüne mağaza yapılmasını önlemek için Atatürk büstü dikilirken, Aksaray'da belediye dükkânlarının önünü minibüs durağı ve seyyar satıcı parkı olmaktan kurtarmak için büst dikilmiş, Çağlayan'da ise, futbol sahalarını gecekondu yapımından korumak için gençler bir Atatürk büstü dikmişler ve burayı «Atatürk, Hürriyet, Çağlayan, Gürsel Gençlik Kulübü Spor Sahası ve Parkı» ilân etmişlerdir.

Aksaray'da Bekir Topçu adında bir emlâk komisyoncusu, belediyenin karşı çıkmasına rağmen, 4 Ağustos 1972'de amacını gerçekleştirmiş ve dükkânının önünü küçük bir park haline getirerek bir de Atatürk büstü dikmiştir. Bekir Topçu, büstün öykùsünü şöyle özetlemiştir.

«Burası çamur içinde idi ve seyyar satıcılarla minibüsler işgal ediyordu. Sirkeci'de Atatürk büstü yapan bir hanımdan büstü 8 bin liraya aldım. Belediyenin durumu malûm, İstanbul'un her yeri pislik içinde, bütün gün çöpçü arıyoruz, bulamıyoruz. Belediyenin karşı çıkmasına ve başkanın beni «Seni mahkemeye veririm» demesine rağmen 48 saat içinde büstü diktim. Bir iki bank koydum. Etrafını çevirdim. Bir de zil yaptım ayağımın altına, birisi burasını kirletmek isterse hemen basıyorum. Esnaf duyuyor ve mani oluyor. İşte gördüğünüz gibi neticede burasını pislik ve çamur yuvası, minibüs durağı olmaktan kurtardım. Masrafım [...] bin lirayı buldu. Ama helâl olsun. Allah razı [...]sun desinler yeter.»

DÜKKÂN YAPILMASIN DİYE

Levent'de Migros mağazasının bulunduğu a[...] aslında yıllar önce belediyeye yeşil saha ola[...] terkedilmiştir. Bu alanın bir kısmı, Migros ta[...]fından mağaza yapılarak kapatılmış, alanın g[...] kalan kısmına ise bir başka dükkân yapılmak [...]tenmiştir. Bunun üzerine çarşı esnafı önleri [...] kapatılmasına mani olmak için çare aramaya b[...]lamışlardır. Daha sonra buradaki seyyar çiçekçi[...] önerisine uyularak 4 yıl önce esnaftan biri taraf[...]dan bir Atatürk büstü dikilmiştir. Büst halâ yar[...] kalmış, dükkâna ait duvarların içinde bulunm[...]tadır. Mağaza yapılması ise önlenmiştir.

GECEKONDU YAPILMASIN DİYE

Şişli, Gürsel, Çağlayan ve Hürriyet Mahalle[...]rinin çevre yolu üzerinde birleştikleri bir nokta[...] ve Çağlayan İlkokulunun tam karşısındaki ala[...] ise bir spor kulübünün yöneticileri tarafından f[...]bol sahası yapılmıştır. Ancak futbol sahasının [...]cekondu ile dolmasını önlemek için buraya da [...] Atatürk büstü konulmuştur.

Kulüp yöneticileri sahanın caddeye bakan k[...]mına iki direk arasına bir döviz de asmışlar[...] Dövizde: «Atatürk, Hürriyet, Çağlayan ve Gür[...] Gençlik Kulübü Spor Sahası ve Parkı» yazılıdır.

OTOGARDAKİ HEYKEL

1970'lerde Londra Asfaltının Yedikule yolu [...] kesiştiği köşedeki geniş alan Anadolu ve Traky[...]dan İstanbul'a gelen kamyonların park yeri i[...] 1971'de Anadolu Otobüsçüler Derneği buraya [...] otogar yaptırmak için girişimde bulundu. An[...] resmî kuruluşlar buraya böyle bir tesisin yapılm[...]sına karşı çıktılar. Bunun şehir gelişim plânına a[...]kırı olduğunu ve buraya bu tesislerin yapılamay[...]cağını öne sürdüler. Dernek ise, inşaata başladı [...] girişiminin engellenmemesi için hemen bir kat[...] üzerine alçıdan bir Atatürk büstü dikivermiş[...] Bir süre sonra tesisler tamamlandı ve hizme[...] açıldı.

Alçıdan Atatürk büstü bir süre daha bulund[...]ğu yerde kaldı. Ve nihayet 1973'de dernek bu büs[...] kaldırarak yerine yenisini koydu.»

Şimdi okuduğunnz şu haber yazısı karşısınd[...] putlaştırmaya en büyük ölçüde emeği geçen b[...] gazetenin bu gün ne yapmak istediğini düşün[...]yorsunuz değil mi? Onu da biz izâh edelim:

Türkiye'de sol, M. Kemâl Paşa'yı hedefine g[...] den yolda belli bir mesâfeye kadar kullanmak[...] ondan sonra artık kendisini ve getirdiği prensi[...]leri nâkâfi addederek terketmekte, koltuğunu[...] altından haçı çıkararak hakiki metbuu Lenin v[...] ya Mao'yu bayrak yapmaktadır. M. Kemâl Paşa[...]nın İslâm'a karşı kullanılmasıyla, mes'elesinin be[...]li bir kısmını halleden solcular, daha sonra o[...] komünizm için kifâyetsiz addederek «Devrim d[...]vam ediyor!» ve «Tarihî yanılgı(!)» sloganlarıy[...] «Kemalizm» den «Komünizm» e geçişin güya ma[...]tıkî esbâbını arıyorlar.

Milliyet Gazetesi nice zamandan beri, es[...] «Ulus Gazetesi» nde bile görülmedik bir şekild[...] CHP'nin nâşir-i efkârı hâline gelmiş bulunmakt[...]dır. Bunu, ustalıklı bir «tarafsızlık» yaftasıyla se[...]reden bu gazete, bünyesindeki çeşitli solcu ve ha[...]tâ dönmelerin tesiriyle «Ecevit Ekibi» nin elind[...] yeni bir hüviyet kazanan CHP de Kemalizm'i[...] Komünizm arasındaki kopukluğu gidermeye ça[...]şanlara ciddi bir yardım için çırpınmaktadır Zi[...] 12 Mart öncesi hâdiseleriyle sâbit olduğu üzere[...] kızılcıklar M. Kemâl Paşa'nın prensiplerini çok[...] tan terkederek Lenin ve Mao'nun şarkılarını söy[...]lemeye başlamışlardır. Bunlarla Milliyet Gazete[...] arasındaki akordu gösteren yukarıdaki haber so[...] derecede câlib-i dikkattir.

Bunu islâmî temâyül sahibi bir gazete yap[...]saydı, soluğu mahkeme korudorunda alırdı. Fakat asıl garibi şu ki, acaba M. Kemal Paşa mezarda[...] kalkabilse bu manzara karşısında ne derdi: He[...] halde:

SEN DE Mİ, BÜRUTUS?!.

DURUM

«KAHRAMAN, PUTLAŞTIĞI ZAMAN ÖLÜR»

AKIL için yol birdir. İki Türk düşünürü Atatürk'ün ölüm yıldönümü dolayısıyle dünkü ve bugünkü MİLLİYET'te yayınlanan görüşlerinde, birbirlerinden habersiz ayni yolda birleşmişlerdir.

Haldun Taner, dünkü fıkrasında şöyle diyordu:

"Gerek eski Türklerde, gerek İslâm dininde, gerek Osmanlılarda ve gerekse tüm uygar dünya ülkelerinde kimseye bu kadar uzun yas tutulmaz.. Büyük bir ölüye gösterilecek en büyük saygı onun hizmetlerini anmakla, eserlerini sürdürmek için çaba harcamakla gösterilir. Sağlıksız bir duygusallıkla o büyük acıyı yeni baştan tazelemekle, insanları ağlamaklı bir yüze zorlamakla, ortaya bir yas havası sindirmekle değil...

Atatürk'ü efsane halesinden kurtarıp akılcı ve insan ölçüleri ile görmeye başlamada hiç bir sakınca yoktur. Tersine çok yarar vardır. Türkiye'nin geleceği efsaneye değil, akılcı gerçeklere dayanacaktır."

Şevket Süreyya Aydemir de bugünkü MİLLİYET'te yayınlanan sohbetinde şunları söylüyor:

"... Atatürk'ün ölümü üstünden 37 yıl geçmiştir. Bu müddet zarfında Türkiye'de yazarların yazılarına, yahut konuşanın, nutuk verenin törenlerde demeç verenlerin konuşmalarına duygusallık hâkim olmuştur...

Bu hissiyatımızı körletmeyelim. Çocuklara heyecan verelim, törenlerde nutuklar söyleyelim. Ama yazar çığırtkan değildir.. Yazar tören adamı demek değildir. Yazar hisleri tahrik eden adam demek değildir. Hisler sübjektiftir. Aslolan objektif olandır.. Yaşını başını almış bir takım profesörlerin aydınların, yazarların oturup kitaplarını bir takım destanlarla doldurmaları, dünya kültüründe ve edebiyatında eşi görülmemiş bir şarklılıktır.. Artık kendimizi bu şarklılıktan kurtarmalıyız.. Şimdi artık aydına düşen vazife yeni bir açıdan işi ele almak ve Atatürk'ü, inkılâbımızı bizden sonraki nesile artık hissî unsurdan temizlenmiş, gerçek hazineler şeklinde bırakmaktır.. İnkılâbımızı oturtmaya ve Atatürk'ü putlaştırmaya mecburduk. Ama şimdi size ifade ediyorum, kitabımda da yazdım: Kahraman putlaştığı zaman ölür..."

Sanırız bu görüşler, akıl için tek olan yolda birleşmeye hazır bulunan herkesin paylaştığı, paylaşacağı inançları yansıtmaktadır.

Evet, 10 Kasımı artık bir yas günü olmaktan çıkaralım. Atatürk'ü duygusal nutuklarla ve destanî, efsanevî yazılarla anacak yerde; onu akılcı, bilimsel ve gerçekçi yoldan anlamaya ve anlatmaya çalışalım. Bu yola yönelmek Atatürk'ü hem daha çok yüceltecek, hem de onun aşılamak istediği düşüncelere uyacaktır. Haldun Taner'in dünkü yazısında hatırlattığı gibi, "Gerçek yol gösterici bilimdir", diyen o değil miydi?

ABDİ İPEKÇİ

Polislerin Baskını!..

Hatırat

K. Karabekir Paşa

— IV —

....

Bir kaç gün sonra da Sinan Matbaası'na gene Erenköy telgrafhanesinden şu telgraf yazısını çektirdim:

«İstanbul Sinan Matbaasına. 31.5.933. Eserimin intişarına mümanaat olunmaması için, icabeden makamlar nezdinde teşebbüslerde bulundum. Kitapların hüsnü muhafazası mes'uliyeti size aittir.

Kâzım Karabekir.»

3 hazirana kadar, bilhassa demiryolunda gezmek suretiyle, köşkümün tarassut edildiği görülüyordu. Müracaatlarıma henüz bir cevap almadığımdan, İstanbul Müddeiumumiliğine aşağıdki tel yazısını yazdım:

«İstanbul Cumhuriyet Müddeiumumiliği canibi bâlâsına...

Erenköy...

3 haziran 1933... Efendim Hazretleri, son zamanlarda gazetelerde intişar eden İstiklâl Harbine ait tarihi vakalar tahrif edildiği gibi, şahsıma da tarizde bulunulmuş idi. Her şeyin sahibi hakikisi olan milletimizin tarihi hakikatlarına dahi olduğu gibi vâkıf olması için, vesâike müstenid olarak «İstiklâl Harbi Esasları» ünvanıyla yazdığım eseri İstanbulda Sinan Matbaasına tab ettirmiş idim. Tam intişar edeceği bir zamanda, efkârı umûmiyeye arzına, mâni olmak kasdıyla, her hangi bir makam tarafından intişarı men edilmiştir. Bu halihazır kanunda bir cürüm teşkil eder... Bu hale kesb-i ittila eylediğimde. 28.5.933 tarihiyle Erenköy telgrafhânesi vasıtasıyla gerek makam-ı âlinize ve gerekse Büyük Millet Meclisi Riyâset-i celilesine ve Başvekâlete arzı malûmat edilmiş idi... Bu suretle doğrudan doğruya Teşkilât-ı Esasiye Kanununun bahşeylediği haklara tecâvüz manasına geldiği gibi, hukuku medeniye ve siyasiyeme dahi tecâvüz edilmiştir. Kanun hükümlerimizin muhafazası için, derhal eserimin neşrinin temini ve men-i intişarı için kanunsuz olarak hareket edenler hakkında derhal kanunî takibata tevessül olunması ve kanunen lâzım gelen cezalarının tayini ve bu yüzden dûçar olduğum maddî ve manevî zararın tazmini için evrak-ı tahkikiyenin mahkeme-i âidesine tevdii hususuna müsaade buyrulmasını müstedadır efendim...

Kâzım Karabekir...»

Bu telgrafı göndermek üzere iken, bir takım sırtı sıra takibe başladılar... Ben de göndermekten vazgeçtim...

Önce matbaacı Sinan'dan aşağıdaki telgrafı aldım; saat öğleden sonra üçdü...

«Erenköy, Kâzım Karabekir Paşa'ya; İstanbul... 3.6.1933... Tab ve neşrini matbaama terk ettiğiniz eserinizin muhteviyatı, kanaatimce, millî davamızın kudsiyetini iğlal ve tağyir edici mahiyette bulduğumdan, bu buluş ve takdirim, âtiyen aziz vatana ve milletin mukaddes hatıralarına karşı, bana vicdanî bir mes'uliyet teveccüh edeceği endişesiyle derdesti ikmal bulunan ve şifahi mukavelemize binâen mülkiyeti bana ait bulunan kitabı mes'uliyetim altında imha ettim... Bu kitabın tab ve neşri için bana ikraz ettiğiniz parayı da mali kudretim nisbetinde ödemeye çalışacağım. Müsterih olun efendim.

Sinan.»

Bu tel yazısının zorla Sinan'a yazdırıldığından şüphe etmedim...

(Böyle olduğunu sonra öğrendim. Halk Fırkasından İstanbul Halk Fırkası Reisi Cevdet Kerim, Erkânı Harp mütekâidi, bu yazıyı Sinan'ın önüne koyup zorla imza ettirmiş...)

Çünkü ben eseri kendi hesabıma bastırıyorum. Kâğıt ve tab parasını veriyorum... Matbaaya bir şeyi terk etmiş değilim. Böyle şifahî bir mukavele ile mülkiyetini kimseye vermiş değilim... Verdiğim para ikraz değil tediyedir... Sonra eser bitinceye kadar, Sinan, memnun iken, matbaa basıldıktan ve daha garibi aradan bir hafta dahi geçtikten sonra mı eserin muhteviyatı hakkında bir fikir ediniyor?... Üçüncüsü, kitapları yakacağına, hükümete satması daha akla yatkın.. Çünki açık telgrafla dahi böyle bir iş yaptığını ilân etmek, elbet hükümete sorguyu mucip olacaktır... Ben bu mütalâaları yürütürken, Vilâyetten bir memur geldiğini haber verdiler... İçeri aldım... Bana ait olan aşağıdaki mektubu verdi... Kendisinin kim olduğunu sordum, kartını verdi: İbrahim Asaf, İstanbul Dahilî Matbuat memurluğunu tedvire memur... Mektup şu:

«Erenköy'de askerî mütekaidlerden Kâzım Karabekir Paşa Hazretlerine.

Erenköy telgraf merkezinden 29.5.933 tarihinde Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliği ile Başvekil Paşa Hazretlerine çektiğiniz telgraflar Vilâyete gönderilmiştir.

Bu telgraflar münderecatında hiç vuzuh ve sarahat olmadığından,

1. Bahsettiğiniz eser neye dâir;

2. Nerede ve ne zaman bastırılmış; Eserin neşir ve tevziine ne sûretle ve kimler tarafından mümanaat edilmiş? Bunun sarahaten ve tahriren bildirilmesini rica ederim. Mektubu tevdi ve bugün cevabınızı almak üzere Vilâyet Matbuat memuru İbrahim Bey gönderilmiştir efendim...

3 haziran 1933 İstanbul Valisi namına imza.»

....

4 haziran 1933 sabahleyin saat 4'te kapım vuruldu... Hizmetçi kız, «Kapıya bir kaç kişi gelmiş, Paşa'ya mektup getirdik, kendisine onu vereceğiz» demişler...

Uyandık.. Mektubu versinler, dedim.. Kız gitti; Paşayı görüp mektubu vereceğiz demişler... Daha birkaç saatlik uykumuz vardı.. Kalktım, bahçeye baktım, şurada burada ikişer sivil polisin yeni kara elbiseleriyle beklediklerini gördüm.. Pencereyi açtım, kapının önündekilere seslendim:

«— Kimsiniz ve bu saatte ne istiyorsunuz?»

başyazı

ECEVİT'İN ÜÇ SİLÂHI

CHP lideri Ecevit'in arada bir Denizli horozu gibi kabarmasının sebebi, elinde üç müthiş silâh bulunmasındandır.

Bunların birincisi, rakibini bıktırıp usandırmak ve efkâr-ı umûmiyeye âciz göstermek için kullandığı anarşistlerdir. Bu öylesine müessir bir silâhtır ki; siyâsete atıldığı gündenberi adam harcamakla iştihar etmiş bulunan İnönü'yü bile dize getirmiştir.

Gerçekten CHP ye gayet silik bir sima olarak katılan Ecevit, az sonra TİP'in kapatılmasıyla yuvasız kalan anarşistlerin sessiz bir sûrette bu partiye hulûlünü plânlamış ve onların omuzları üzerinde yükselerek kırk yıllık siyâset adamı İnönü'nün altındaki sandalyeyi kaydırabilmiştir. Hakikaten İnönü I. Cihan Harbi'nin nâmağlub kumandanı Ali İhsan Paşa'dan Kasım Gülek'e varıncaya dek sayısız rakip ve muhalifini bertaraf etmiş olduğu halde bu kendi icadkerdesi «*ortanın solu*» sloganını aşırı sola basamak yapan türedi muhalifinin parti kademelerini işgal eden görünmez kuvvetine boyun eğmek mecbûriyetinde kalmıştı.

Ecevit'in elindeki ikinci silâh, Biza s usûlü entrikacılıktaki kâbına varılmaz mahâretidir. Gerçekten beynelmilel solun, bir çok memleketlerde denenmiş ve yerleşmiş gâyet sinsî taktikleri mevcuddur. Bunları güzel yazılmış bir piyes gibi aynen alıp tatbik eden Ecevit, ve ekibi bu hususta şahsi yaş ve tecrübelerinden beklenemiyecek ölçüde buluşlar ortaya koymaktadırlar. Yerine göre korkutmak veya menfaatlendirmek suretiyle adam ayartmak, ayartılan adamları gazete manşetlerine idealist olarak geçirtmek gibi... Fakat bu entrika canbazlığı onun meşhur hayalperestliği ve sabırsızlığı yüzünden-bütün maharetine rağmen-bazan da kendisini evdeki bulgurdan etmektedir. Hakikaten baştan beri muhalif olduğu «*Kıbrıs Harekâtı*»ndan elde ettiği saman alevi gibi geçici itibardan istifâde ederek tek başına iktîdar olma hevesleriyle iştical ve hayalcilikte kendisine pek benzeyen Bozbeyli ile giriştiği siyâsî flörtün vasıl olduğu nokta bunun tipik bir misalidir..

Ecevit.in üçüncü ve asıl müessir silâhı, sol basındaki müttefik kalemşörleridir. 27 Mayıs Hükümet fiskesinden evvel ancak bir batıp bir çıkan haftalık, aylık vs. mevkutelere sahip olan sol kalemşörler bu tarihten sonra, Babıâlî'nin tirajı yüksek gazetelerinin kadrolarını işgal etmişlerdir. Bunlar, bir taraftan «*sol*»u itibar sahibi ve ileri sayılmak için zarûrî bir moda haline getirirken diğer taraftan da efkâr-ı umûmiyeyi Ecevit ekibinin arzularına uygun bir şekilde yoğurup istikametlendirme yolunu tutmuşlardır.

Bugün bir bardak suda fırtına ihdas ederek falan partide bir bölünme (!..) den filân partide bilmem hangi temâyülün baş gösterdiğinden bahseden bu sol kalemşörler, Ecevit'le birlikte kendilerini darı ambarında görmenin müşterek hayalperestliği içindedirler. Fakat dikkatlerden kaçırılan bir husus varsa o da şudur ki; bu her üç silâh da fazla kullanılmalarından ötürü artık körelmeye yüz tutmuşlardır. Anarşi, geri tepen bir silâh hâline gelmiş onu kullananların aleyhine bir te'sir husûle getirmeye başlamıştır. Entrika, siyâset pazarını, artık içinden çıkılmaz bir sûrette dehşetli bir karışıklığa boğmuş, bu vasatta her taktik güveninirliğini çoktan kaybetmiştir. Sol basın ise, fiili vâkıalar önünde ard arda tekzibe uğramasından dolayı inanılmaz hale gelmiştir.

Elhasıl, yeniden iktidar olma hulyalarına kapılan ve bunun için iyi puan almaya hiç de salih bulunmayan «*bütçe müzakereleri*» ni iple çeken Ecevit, elindeki bu üç silâhın artık eski tesiri haiz bulunmadığını hesap etmek mecburiyetindedir. Aksi halde Bozbeyli ile giriştiği flörtteki gibi bir defa daha hüsrana uğramaya mahkûm olacaktır. Ancak, bu takdir de çok güvendiği ve kendisine bel bağlayan aşırı solun teveccühlerini de kaybedebilir. Anarşistlerin ise, Ecevit için meşhur «*Samson*»un saçlarından farkı yoktur.

Kısacası, Ecevit aceleciliği ve hayalperestliği yüzünden elindeki bu üç müessir silâhı israf etmiş; kullana kullana köreltmiş ve demode eylemiştir!...

Kadir Mısıroğlu

Sebil

TAHLİL

Kemalist İnkılâbın

— IV —

Dokuz Umde

— 2 —

Umde 2

Saltanatın ilgasına ve hukuku hâkimiyet ve hükümranînin gayri kabili terk ve tecezzi ve ferağ olmak üzere Türkiye halkının mümessil-i hakikîsi olan Büyük Millet Meclisi'nin şahsiyet-i mâneviyesinde mündemiç bulunduğuna dâir 1 Teşrinisani 1338 (1922) tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin müttefikan verdiği karar lâyetegayyer düsturdur.

İstinadgâhı Türkiye Büyük Millet Meclisi olan Makam-ı Hilâfet beynelislâm bir makam-ı muallâdır.

Umde 3

Memlekette emniyet ve asâyişin kat'iyetle muhafazası en mühim vazifedir.

Bu gaye milletin arzu ve ihtiyacına mutabık olarak temin edilecektir.

Umde 4

Mahkemelerimizin bilhassa seri bir sûrette tevzi-i adâlet edebilmeleri temin edilecektir. Bundan başka külliyatı kanûniyemiz ihtiyacatı milliyeye, ilm-i hukukun telâkkiyatına göre yeni baştan ıslâh ve ikmal olunacaktır.

Kadir Mısıroğlu

Umde 5

1 — Aşar usulünde halkın şikâyet ve mağduriyetini mûcip olan mukat esaslı bir sûrette ıslâh edilecektir.

2 — Tütün ziraat ve ticâretini milletin âzâmi nef'ine göre temin edici tedbir alınacaktır.

3 — Müessesat-ı mâliye çiftçilere, sanayi ve ticaret erbabına vesâir bilcümle erbâb-ı mesâiye kolaylıkla para ikraz edecek sûrette islâh ve teksir olunacaktır.

4 — Ziraat Bankasının sermâyesi tezyid olunacak, çiftçilere daha kolay ve daha vâsi yardım edebilmesi temin edilecektir.

5 — Memleketimiz çiftçilerine ziraat makineleri vâsi mikyasta ithal olunacak ve çiftçilerimizin âlât ve edevat-ı ziraîyeden kolaylıkla istifade etmeleri temin kılınacaktır.

6 — Mevadd-ı iptidaiyesi memleketimizde bulunan mâmulâtı ve mesnuatı memleket dahilinde vücûde getirmek için himâye ve teşvikât icrası ve mükâfat itası sûretiyle âzami tedâbir alınacaktır.

7 — Müstâcelen muhtaç bulunduğumuz demiryolları için hemen teşebbüsat ve fiiliyata başlanılacaktır.

8 — Tahsil-i iptidâide tedrisatın tevhidi ve bilümum mekteplerimizin ihtiyacatımıza ve asrî esâsâta tevfiki ve muallim ve müderrislerimizin terfih ve ikdarı temin edilecektir. Vesâit-i münâsebe ile halkın tenvir ve talimine de tevessül olunacaktır.

9 — Sıhhat-i umûmiyeye ve muâvenet-i içtimâiyeye âid müessesat ıslâh ve teksir edilecek ve say-ü ameli erbabını himâye edici kanunlar yapılacaktır.

10 — Ormanlarımızdan terakkiyat-ı fenniyeye muvâfık sûrette istifâdeyi, maâdinimizin en nâfi tarzda işletilmesini ve hayvanatımızın ıslâh ve teksirini temin edecek esaslar vazolunacaktır.

Umde 6

Hizmet-i fiiliye-i askeriye müddeti tenkis olunacaktır.

Bundan başka okuyup yazmak bilenlerin ve orduda okuyup yazma öğrenenlerin müddeti hizmeti bir derece daha azaltılacaktır.

Ordu mensubininin temin-i refahı bilhassa mültezemdir.

Umde 7

İhtiyat zâbitanının hayat ve istikballerini kendilerine ve memlekete en nâfi bir sûrette temin etmek esaslı bir hedefimizdir.

Müdafaa-i memleket ve istiklâl-i millet uğrunda malûl kalan mensubini askeriye ve efrad-ı millet ile alelümum mütekaidin ve eytam-ü erâmilin zarûret ve sefâletlerine meydan bırakmıyacak tedâbir ittihaz olunacaktır.

Umde 8

Halk umûrunun âzami sür'atle intacı faal, muktedir, müstakim bir silsile-i memûrinin kemal-i intizamla ve usul ve kanun dâiresinde iş görmesine mütevakkıf olduğundan sınıf-ı memurin bu nokta-i nazardan ikmal edilecek ve bütün şuabat-ı devlet dâ[...] mi teftiş ve murakabeye tâbi tutula[cak]caktır. Diğer taraftan memurinin nasp, azil, terfih, masuniyet, mes'uli[y]yet, tekaüt ve terfihleri tesbit edile[ce]cektir.

Münevverânı memleketten v[e] mesâliki muhtelife erbabı ihtisasın[dan] dan şuabatı umuru devlette en nâf[i] bir surette istifade edilmek muka[r]rerdir.

Umde 9

Harap olan memleketimizin sür['at]atle tâmir ve ihyası zımnında dev[]letçe ittihaz olunacak tedâbirde[n] başka inşaat ve tamirat için yer ye[r] şirketler teşekkülü teşvik ve temi[n] ve ferdî teşebbüsleri himâyeye m[e]dar olacak ahkâm vazolunacaktır.

Sulh Hakkındaki Nokta-i Nazarımız

Millî, iktisadî, idarî, istiklâlimi[]zi behemehal temin etmek şartiyl[e] sulhün iâdesine çalışmaktır. Bu şe[]râiti temin etmeyen sulh muâhedes[i] kabul olunamaz.

8 Nisan 1339 (1923)
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Huku[k]
Cemiyeti Reisi
Gâzi Mustafa Kemal

Yakın tarihimizde «Dokuz Umde» adıyla bilinen bu beyannâmenin neşrinden bir hafta sonra «Cumhuriyet Halk Fırkası» ünvânı ile bu[]günkü CHP'nin kuruluş hazırlıkları ve seçim faaliyeti başlamıştı. Yeni parti için teşekkül ettirilen bir heyetin başında umûmi reis sıfatiyle M. Kemal Paşa bulunuyordu. Bu heyet kendisinin vaktiyle İstasyon'da ikâmetgâh olarak kullandığı binada faaliyete geçmişti. Devletin bütün imkânları kurulan bu yeni parti için seferber edilmişti. Gerçekten bu binanın bahçesine çadır içinde husûsî bir telgrafhane kurulmuştu.

Bu binanın garip bir geçmişi vardı. M. Kemâl Paşa Ankara'ya ilk geldiği sırada burada oturmuştu. Bina «Bağdat Demiryolu Şirketi» ne âitti. Bir müddet sonra bu binadaki dedikodu ve münâkaşalara sebep olan hayâtını hâlkın gözünden saklamak için o zaman bir bağ evinden ibâret olan «Çankaya Köşkü» bulunarak kendisi oraya nakledilmişti. Bu dedikodu ve münâkaşaların sebebi şuydu:

M. Kemâl Paşa Ankara'ya geldiği zaman sancaklar, Kur'an-ı Kerimler, tekbirler ve tehlillerle karşılanmış, istikbâline «Seymen Alayları» çıkarılmıştı. Bunların tafsilâtı Kemalist kalemşörlerin kitaplarında dahî mevcuttur. Müteaddid beyân ve ikrar ile sâbittir ki; hava, tamamen dinî bir mâhiyet arzediyordu. Halk kendisini bir «Mehdi» gibi karşılamıştı. Bilhassa Cuma namazlarında halkın vazifeli memurlarca câmie gitmeye teşvik edildiği, hattâ zorlandığı bir devirdi. Meclis'in açılış merâsimi de Hacı Bayram-ı Velî Camii Şerifinde başlamış, yine aynı dinî hava içinde devam etmişti. Dualar, Kur'an-ı Kerîm ve Buhâri-i Şerif tilâvetleri ile vâliliklere bu husustaki emirler başka eserlerimizde mevsuk ve mufassal olarak nakledilmiştir.

Bu sûretle Ankara'daki mukâvemetçileri aynı zamanda birer din ve îman lideri olarak görmeye alışmış olan Ankara halkı, çok az bir müddet sonra âdetâ sukût-u hayâle uğratılmıştı. Gerçekten Nisan ba[...]

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Kahrolsun şeriat hukûmeti

Teokrasi ve şeriat hukûmeti ve hukûmeti mutlaka — Yeni Türk devletinin merkezi Ankara — Yeni kemalist ruhun fidanlığı Ankara — Cumhuriyetin ilânı — Hilâfetin ilgası — Din ve devletin tefriki — Lâfsız icraat — Şeriat ruhu ve zihniyeti.

Lozan muahedesinden sonra, İstiklâl mücadelesi, yukarıda gördüğümüz gibi, dahilî düşmana tevcih edildiği zaman, kafası ezilecek olan bu düşmanın adı teokrasi idi. **Kamâl Atatürk** asıl hastalığın menbaı o olduğunu çok iyi biliyordu. Biliyordu ki bu düşman yaşadığı müddetçe Türk milleti manevî esaretten kurtulamıyacaktır.

Filhakika, Türk milletinin yarısını teşkil eden kadın, şeriat zihniyeti yüzünden haremlerin kafesleri arkasında bir esir hayatı yaşamağa devam ediyor, sokakta ancak bir heyulâ kılığına girip dolaşabiliyordu.

Ve hep ayni muzır zihniyet yüzünden bütün Türk milleti, göze görünmez kafeslerin arkasında, garb kültüründen uzak, menbaı Arabistan çöllerinde bulunan ruhanî ve şer'î kanunların tesiri altında yaşamağa mecbur bulunuyordu.

Kamâl Atatürk, hasmın kuvvetini hiçbir zaman azımsamamıştır. Ona cebheden hücum etmenin cüretkârlık olacağını bilmiyor değildi.

İslâm dininin Türk devletinin dini olduğu hakkındaki hükmün, 1928 Nisanına kadar, kanunu esasîden çıkarılmaması ve çöl hayatından mülhem olan dinî kanunların ceffelkalem lâğvedilememesi bu yüzdendir.

Kamâl Atatürk, bazı şer'î müesseselerin ilgasile, vaziyette büyük bir değişiklik husule gelmiyeceğini bilmez değildi. Pekâlâ biliyordu ki bugün ortadan kaldırılan müesseseler, yarın, ilk fırsatta tekrar kurulabilir. Marazın menbaını bulmak, mürteci ve muhafazakâr kafayı, halkın şeriate derin bir surette bağlı zihniyetini, değiştirmek lâzımdı. Bu zihniyet, her yeni müesseseyi, an'anelerine dahil bulunmıyan her yeni vaziyeti, halka, dinsizlik gibi gösteriyordu. Türk milletini asırlarca geri bıraktıran, her yeniliğe karşı beslenilen bu nefretti. Garb, yeni şeyler icad ederek, her gün daha ziyade öğrenerek, yeni fikirler edinerek terakki ve medeniyet yolunda ilerlerken, Türk milleti, tıpkı bütün öteki müslüman milletler gibi, gayri islâm diyarlardan gelen yenilikleri reddediyordu. «Kâfirler» gibi hareket etmek, onlar gibi giyinmek, onların usul ve âdetlerini almak, şeriatı Muhammediye'yi inkâr etmek demekti. Asırlarca süren bu zihniyet, nihayet tahteşşuura kadar sokulmuştu. Binlerce misal arasında bir tanesini zikretmiş olmak için diyebiliriz ki, en münevver, din noktai nazarından en serbest düşünen Türk'ler bile, Avrupalı serpuşu olan şapkayı giymeyi, affedilmez bir dinsizlik telâkki

---

Yukarıdaki klişede, «Tekin Alp» imzasıyla 1936 da neşr edilen «Kemalizm» adlı kitabın 94. ve 99. savfaları görülüyor. Asıl adı «Moiz Kohen» olan «Tekin Alp» bu sayımızdan itibaren «İbret Aynasından Çehreler» savfasında inceleneçektir.

anatomisi

şında Ankara'ya gelmiş olan M. Kemâl Paşa gelişini tâkip eden ilk yaz mevsiminde evinin pencerelerini açarak kendisini görmek için çırpınan halk kalabalığından sakınmayarak alenen rakı içiyor, ve arkadaşlariyle birlikte gayr-i ciddî bir vaziyette görülüyordu. Halbuki kendisinin reis olduğu Büyük Millet Meclisi'nin ilk çıkardığı kanunlardan biri de «Men-i Müskirat Kanunu» yani içkiyi yasaklayan kanundu. Bu kanunun tatbikâtı icâbından olarak içki içti diye asılan kimseler bile vardı. Hattâ Nâzım Hikmet Milli Mücâdele'ye katılmamasının bir nevi mâzereti meyânında İnebolu'dan karaya çıkınca içki içtiği için asılmış bir kimseyi gördüğünü, Ankara'ya gittiğinde, ise M. Kemâl Paşa'nın Isparta güllerinden husûsi sûrette çıkartılmış gül rakısı içmekte bulunduğunu müşâhede eylediğini ve bu samimiyetsizliğe isyan ederek Ankara'yı terkedip Rusya'ya gittiğini söylemiştir.

Her ne hâl ise M. Kemâl Paşa'nın bizzat içkiyi yasaklayan bir kanun çıkartmış olması ve buna istinâden bazı kimselerin içki içti diye astırmasına rağmen kendisinin Ankara tren istasyonundaki bu ikâmetgâhında alenen içki âlemleri tertiplemesi halkın çeşitli dedikodularına sebep olmuş ve bu durum Meclis'e aksetmişti. Bunun üzerine onu içki içmekten men edemeyenler, hiç olmazsa halkın görmesini önlemek maksadiyle kendisine «Çankaya» gibi o zaman şehrin çok dışında bulunan yeni bir ikâmetgâh tâyini yoluna gitmişlerdir. Burada o zaman, küçücük bir bağ evi vardı.

Bu sûrette M. Kemâl Paşa'dan boşalan istasyondaki bu bina bilâhara İsmet Paşa ve Rauf Bey'in ikâmetlerine tahsis olunmuştu. Meşhur «Ankara İtilâfnâmesi» nin müzâkere ve imzası da burada yapılmıştır. İşte M. Kemâl Paşa'nın ilk Ankara'ya geldiği günlerden itibaren siyâsî bir karargâh olarak kullanılan bu binâ, bu defâ yeni partinin merkezi hâline getirilmişti. M. Kemâl Paşa hergün buraya geliyor, hey'etteki arkadaşlarıyla geç vakitlere kadar burada çalışıyordu. Bu durumda, devlet bütün imkânlariyle bu yeni partinin emrine girmiş demekti. Bu mâhiyetiyle, o, bir siyâsi partiden ziyâde devletin kendisi gibi idi.

Bu devrenin gazetelerine göz atıldığında görülür ki M. Kemâl Paşa partinin kuruluşunda ve seçime girecek meb'usların tâyin ve tesbitinde bizzat ve «tek seçici» olarak rol oynamıştı. Halk Partisi dışında başka bir partinin kurulmasına imkân verilmemiş, müstakil namzetlerin karşısına da devlet kuvvetleri çıkarılmıştır. Bunun en tipik misâli Hilâfetin ilgâsı sırasında tek aleyhtar sesi yükselten Kedirbeyoğlu Zeki Bey'dir. Gerçekten Birinci Meclis'in azâsı meyânında bulunduğu halde. M. Kemâl Paşa'ya Erzurum Kongresi'nde başlayan muhâlefet sebebiyle bu Meclise iştirak etmemişti. Fakat muhâlif olduğu İttihad ve Terakki zihniyetinin Birinci Meclis'de hâkim ve gâlip bir mevkie yükseldiğini görünce İkinci Meclise dâhil olmak arzusunu duymuş ve seçimlere girmeye karar vermişti.

M. Kemâl Paşa namzetleri bizzat tesbit ediyor ve bunlar arasına muhâliflerinden hiç kimseyi katmıyordu. İkinci bir parti de yoktu. Bu sebeple memleketi olan Gümüşhane'den serbest olarak seçimlere girmiştir. O'nun henüz neşredilmemiş bulunan hâtırâtı ile Kâzım Karabekir'in meşhur eserinde izah edildiği üzere bu seçim, «devlet kuvvetlerine rağmen» kazanmıştı. Meclisi bir «dikensiz gül bahçesi» hâline getirmek isteyen M. Kemâl Paşa için bu rahatsız edici tek muhâlife, bilâhare Cumhuriyet Halk Fırkası içinden bazılarının da katılacağı ve bunların «Terakkiperver Fırka» nâmıyla ortaya çıkacağı göülecektir. Çünkü, M. Kemâl Paşa o an için harcamayı pek de muvâfık görmediği bâzı «nisbeten mugâyir fikirliler» i de partisine almak mecbûriyetinde idi. Esâsen henüz maksadını ve hakiki hedefini ortaya koymayı doğru görmüyordu. Bir kere kendi fikrindeki eşhasdan mürekkep bir meclis teşekkül etmeli, ondan sonra Cumhuriyetin ilânı, Lozan'ın kabûlü ve kronolojisi mâlûm inkılâbların gerçekleşmesi sıralanmalıydı. Bunu bilhassa «Hilâfet ve Saltanat» hakkındaki taktiği. vesilesiyle şöyle ifâde etmektedir:

«... Hakikat, Osmanlı Saltanatı'nın ve Hilâfet'in munkariz ve mülgâ olduğunu düşünerek yeni esaslara dayanan, yeni bir devlet kurmaktan ibâretti. Fakat, vaziyeti, olduğu gibi telâffuz etmek maksadın büsbütün kaybolmasını mucip olabilirdi. Çünkü, umûmî fikir ve temâyüller, henüz Padişah ve Halife'nin mâzur mevkiinde bulunduğu merkezindeydi. Hattâ Meclis'te ilk anda Hilâfet ve Saltanat Makamı ile bağlantı ve merkezi Hükümetle uyuşma aramak cereyanı baş göstermişti. İstanbul şartlarının, Halife ve Padişah ile, ne açık, ne de husûsi ve gizli temasa müsâid olmadığını izaha çalıştım; böyle bir temasla ne anlamak istediğimizi sordum; «milletin, istiklâlini ve mülkün tamâmiyetini te'min için çalışmakta olduğunu haber vermek için ise, buna hâcet yoktur. Pâdişah ve Halife olan zatın da, bundan başka bir şey düşünmesine ve arzû etmesine imkân var mıdır? Bunun aksini ağzından işitsem inanmam; mutlaka bunun bir zorlama ve baskı altında söyletildiğini kabul ederim» dedim. Aleyhimizde çıkarılan fetvânın bir oyun ve merkezi Hükümet'in emir ve tebliğlerinin tefsire muhtaç olduklarını söyliyerek bazı zayıf kalpli ve zayıf muhâkemeli insanların sürüklemek istedikleri teenniye, lüzum olmadığını izah ettim...»

Gelecek sayı
«CUMHURİYETİN İLÂNI»

FİLDİŞİ KULEDEN

Cemil Meriç

SARIKLI İHTİLÂLCİ

— IV —

«TUTUMSUZ ÇOCUĞUN YUVAYA DÖNÜŞÜ»

Dostlarının ve düşmanlarının şehâdeti ile sâbit: Suavi Efendi İncil-i Şerif'in sözünü ettiği **«tutumsuz çocuk»**dur. Yâdellerde envâ-ı sefahat ile dokuz yılını harcamış, sonra sefâlete duçar olarak vatan hasreti ile tutuşmağa başlamıştır. Filhakika gurbet ve zillet arkadaşları birer birer yurda dönmüşlerdir. Tahta Abdülhamid Han câlis olmuştur. Aff-ı şahâneye mazhar olmak için her fedakârlığı göze alan **«Sarıklı İhtilâlci»** Vakit gazetesine Usûl-u Meşveret aleyhinde mufassal bir bend yolladıktan sonra murâdına nâil olur. İstanbul'a dönen Suavi Paris'deki Suavi değildir artık.

«Onu mütalaa edenlerin, meşrûtiyet mücâdelesinde Hânedan'daki Hilâfet hakkının meşrûiyetini bile reddeden Suavi ile, hükümdara kayıtsız şartsız teslim olmayı kabul eden Suavi'yi hep ay'nı adam telâkki etmeleri, yahut bu şaşırtıcı değişmenin üzerinde hiç durmadan, yalnız bir zamanlar söylediği bazı fikirler üzerinde kalmaları hakikaten gariptir. Suavi zannedildiğinden fazla değişen bir adamdır. 1876'dan sonraki hareketleri büsbütün şaşırtıcıdır... Vakit Gazetesi'nde neşrettiği meşhur makaleyle sadece hürriyet ve meşrûtiyet fikirlerinden vazgeçtiğini söylemekle kalmaz, ayrıca yeni hükümdara (Abdülhamid) böyle bir şeye kat'iyyen müsaade etmemesini açıkça telkin eder. Avrupa'da ne politika vardır, ne millet! Parlamentarizm, demokrasi, bunlar büyük davaları küçük menfaatlerin ve küçük insanların oyuncağı yapacaktır. Devlet ve politika istikrar ister. Avrupa'da bir istikrar yoktur. İstikrar Devlet-i Aliyye'dedir... Suavi'nin dolambaçlı yollardan geçerek söylemek istediği şeyin manâsı, sadece eski fikirlerinden istiğfardı. Dehâlet etmek istiyordu Padişaha» (A. H. Tanpınar). Nitekim, Padişah da bu coşkun sadâkat nümâyişlerini mükâfatsız bırakmadı.

İnal'ı dinleyelim:

«Hayli müddet kendisiyle arkadaşlık etmiş olanların Suavi-i pürmesâvî (kötülüklerle dolu) nâmıyla» yadettikleri Ali Suavi Efendi «sâdır olan irâde-i seniye üzerine Paris'ten 1876'da İstanbul'a geldikten sonra medar-ı mâişet olabilecek bir hidmet bulamayarak ortada kalmış idi.» Tanpınar'ın söylediklerlyle İnal'ın kiler birbirini pek tutmuyor. Padişah Suavi'yi sadece affediyor önceleri; ihsanına lâyık görmesi - İnal'a göre - daha sonradır. «İngiltere'de tezevvüc eylediği bir zen-i şâhid-i bazar'ın (pazara çıkmış hatun) sermâye-i hüsnü behâsıyla (güzellik sermâyesi sâyesinde) mabeyn ricâlinden bazı beylerin ve o tarik ile mabeyn müşiri İngiliz Said Paşa'nın teveccühat-ı «hevâ perestânelerini» (nefsâniyete dayanan) kazanmış ve saray'ın iltifâtına lâyık görülmüş.

Galatasaray müdürlüğü böyle bir teveccühün eseri. Ne yazık ki «Sarıklı İhtilâlci» daimî bir tedirginlik içindedir. Bu hasta mizacın belirgin vasfı: intibaksızlık. Mekteb-i Sultanî'ye karısı ile yerleşen yeni müdür, ilk iş olarak «Mekâtib-i Sultaniye Nâzırı» ünvânını benimser. Sonra... bir başka tarihçiyi, Abdurrahman Şeref'i dinleyelim: «hazırcılardan aldığı yakası düşük ceket ve paçaları yerde sürünür pantolonuyle mektep içinde dolaşması eski softalık halini hatıra getirir ve bâdi-i hande olur idi. İdaresizliği ile ve çok bilmişlik iddiası ile intizam ve tedrisatın altını üstüne getirmiştir. Güya muallimesi sıfatıyle Avrupa'dan peşine taktığı bir güzel kadın ile mektepte yatıp - kalkmak saygısızlığında bulunduğu cihetle o yolda dahi ayrıca lisana gelmişti».

Ayyuka çıkan rezâlet. Meclis-i Meb'usan'a verilen takrir. Said Paşa'nın himâyesi bile Suavi'nin müdürlükten atılmasını önleyemez.

Sonra karanlık günler... Padişah'a yaltaklanma teşebbüsleri, bütün acılığı bütün sefâletiyle nikbet. Hasene Hanım'ın gittikçe artan huysuzlukları, ne yapacağını şaşıran zavallı Suavi, temas edilen yabancılar ve meşhur Üsküdar Komitesi'nin kuruluşu, nihâyet beklenmedik bir hüviyetle sahneye çıkan kahramanımız.

Sebil

İNCELEME

İBRET AYNASINDA ÇEHRELER

M. Ertuğrul Düzdağ

MOİZ KOHEN TEKİNALP

İktisadi ve siyasî yazıları ile, esas olarak, 1914 yılından itibaren fikir hayatımıza girmiş olan Moiz Kohen, aslen Yahudidir. Asıl adını, ancak bir kitabında ve birkaç yazısında kullanmıştır. Sayısı hayli kabarık olan yazı ve kitaplarının çoğunu «Tekin Alp» birkaçını da «Münis Tekinalp» takma adı ile yayınlamıştır. 1914 te İstanbul'daki mecmualarda yazmaya başlamadan evvel Selânik'te çıkan sosyalist «Yeni Hayat»ta yazıyordu.

HAYATI

1883-1961 yılları arasında yaşadığını tesbit edebildik. 1916-18 yıllarında Hukuk Fakültesi'nde asistan olduğunu, 1953'te «Türkiye İktisad Mecmuası»nda yazdığını ve 1954 yılında Ahmet Emin Yalman'ın «Vatan» Gazetesi'nde makaleleri çıktığını biliyoruz. Ayrıca kendisinden —beklendiği gibi— işadamı olarak da bahsedilmektedir.

Fikir tarihimizden ve bilhassa Ziya Gökalp'tan bahseden eserlerde, adı geçmektedir. Aşağıya dercedilecek olan bazı yazılarda, hayatı ile ilgili daha birtakım bilgilere rastlanacaktır.

Bu nakilleri yaptıktan sonra, eserlerini ve fikirlerini gözden geçireceğiz.

BAHSİNİN GEÇTİĞİ YAZILAR

Bu kısımda, Hilmi Ziya Ülken'in «Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi» (İstanbul 1966), Niyazi Berkes'in «Türkiye'de Çağdaşlaşma» (İstanbul 1973), Sabiha Sertel'in «Roman Gibi» (İstanbul 1969), Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun iki kitabı «Türkiye'de İktisad Tedrisatı Tarihçesi ve İktisad Fakültesi Tarihi» (İstanbul 1946) ile «Ziya Gökalp İçin Yazdıklarım ve Söylediklerim» (İstanbul 1955) adlı kitaplarından nakiller yapılacaktır.

Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi'nden:

«Tekin Alp (asıl adı Morise Cohen) Gökalp'ın Türkçülük çalışmalarında iktisâdi yazılariyle ona yardım etti. Daha önce Türk Yurdu'nda Parvüs bu görevi görüyordu. Parvüs 1905 ihtilâlinde Lenin'le birlikte çalışmışken sonra servetsiz ihtilâl yapılmaz düşüncesiyle onlardan ayrılmış ve Almanya'da büyük servet yapmış ve Almanya'nın Şark işlerine karışmış bir Alman Yahudisi'dir. Türk Yurdu'nda Parvüs'ün Türkiye iktisâdi hayatına dâir bir seri makalesi çıkmıştı.

«Gökalp'ın faaliyeti sırasında bu görevi Tekin Alp gördü. İlk eserini 1912 de «Türkler bir milli ruh arıyorlar» adıyla Fransızca ve Türkçe olarak yayınladı. İkincisi «Turkisme et Pan turkisme» adıyla 1914 de Fransızca ve Almanca olarak çıktı. Yeni Mecmua'da .... (yazılarından bazıları sayılıyor) vb. yazıları çıktı. «Harp zenginleri meselesi var mıdır, yok mudur» diye sofizme giden bir tartışma konusu açtığı halde, bir sayı sonra yazdığı yazıda «harp kazançları olması gerekirken sehven harp zenginleri sûretinde dizilmiştir.» diyerek düzeltti. Umumiyetle bu «Tesânütçülük» yazıları, himâye edilmiş burjuvazi fikrini savunmaktadır.

«Tekin Alp son kitaplarını, yani «Kemalizm» (1938 Fransızca ve Türkçe) ile «Türk Ruhu»nu (1944 Fransızca ve Türkçe) Atatürk devrine tahsis etmiştir.» (s. 611 - 12).

Türkiye'de Çağdaşlaşma'dan:

(Batıcılık taraftarlarının, Balkan harbinde Batı'nın ihanetine uğranılması üzerine düştükleri)

«... Bunalımın öteki bir sonucu, Selânik'teki sosyalistimsi «Yeni Hayat» çevresindeki halkçılık akımının Türkçülüğe dönüşmesi, bunun da Turancılık yönüne doğru eğiliminin başlamasıdır. Türkçüler çevresinde yazar Tekin Alp (Musevî Moses Cohen) Almanca çıkan bir kitabında bunu şöyle belirtir: Selânik ve Rumeli'nin kaybından sonra Türklerin yüzü Turan'a çevrildi.» (s. 370)

Roman Gibi'den:

(Mütârekede) «Cağaloğlu'ndaki evimiz birçok aydınların merkezi olmuştu. O zamanın en tanınmış yazarları, hikâyecileri, şairleri, edipleri, bizim evde toplanırdı. (...) haftalık bir dergi çıkarmaya karar verdik. Adı «Büyük Mecmua» olacak, yazarlar para almayacaktı. Derginin yazarları Ömer Seyfeddin, Ali Canip, Falih Rıfkı, Şair Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Faruk Nafiz, Köprülüzâde Fuat, Mehmet Emin Yurdakul, üniversite öğretmenlerinden İsmail Hakkı, Tekin Alp (Mois Kohen) ve Reşat Nuri, Mehmet Emin ve diğerleri idi.» (s. 17-18)

١٦٧	اسلامیتدن اول وصوکرا ازدواج	حلیم ثابت	
٢٠٢	ملتجیلک و جماعتجیلق	ضیا کوک آلپ	×
٢٠٥	تساندجیلک: یکی استقامت	تکین آلپ	
٢٤٧	اختلاله قدر روسیه	...	
٢٦٢	تورکجیلک ناصل دوغدی؟	ضیا کوک آلپ	×
٢٨٢	پارا و تساند	»	
٣٠٢	اسکی تورکجیلک ، یکی تورکجیلک	»	
٣١٣	تساندجیلک	تکین آلپ	
٣١٦	قارل ماقس	نجم الدین صادق	
٣٢٢	اقتصادی وطنپرورلک	ضیا کوک آلپ	×
٣٢٣	تساندجیلک	تکین آلپ	
٣٤٢	معاونت عمومیه	احمد امین	
٣٥٦	اسلامیتدن اول وصوکرا ازدواج	حلیم ثابت	
٣٦٢	قوندورسه	زکریا	
٣٦٣	تساندجیلک	تکین آلپ	
٣٨٢	مختلف علم تلقیلری	ضیا کوک آلپ	×
٣٩٥	معاونت عمومیه	احمد امین	
٤٠٢	اسکی تورکلرده دین	ضیا کوک آلپ	×
٤٠٦	تساندجیلک	تکین آلپ	
٤٢٢	اسکی تورکلرده دین	ضیا کوک آلپ	×
٤٤٢	اسکی تورکلرده دین	»	
٤٦٢	اسکی تورکلرده دین	»	
٤٧٤	اسلامیتدن اول وصوکرا ازدواج	حلیم ثابت	

Yukarıdaki klişede Yeni Mecmua'nın ikinci cild fihristinden bir parça görülüyor. Altı çizilmiş olanlar Tekin Alp'ın, yanları (X) işaretli olanlar Ziya Gökalp'in yazılarıdır.

«Aydınlar bu fikri buhranı içinde idiler. (...) Yeni Osmanlılık siperine saklananlar oldu. (...) Bir zamanlar Ziya Gökalp'la beraber Türkçülüğü milliyetçiliği savunan Tekin Alp bile «1908 devriminin ilk günlerinde, unsurlar arasında bir kardeşlik doğduğunu, papazların, hocaların öpüştüğünü, özellikle Rumeli'de çete çarpışmalarının durduğunu» yazıyor, taraf taraf «İttihad-ı anasır» ve azınlıkları birleştirme cemiyetinin kurulduğunu belirtiyor, «Az zaman sonra esef verici olayların meydana geldiğini» söylüyordu. «Yeni Osmanlılık» politikasına dönmeyi salık veriyordu. (s. 19)

Türkiye'de İktisad Tedrisatı Tarihçesi'nden:

«İşte bu umûmi ıslahat esnasında (1916) Hukuk Fakültesi için celbedilen dört ecnebi (Alman) profesörden ikisi: İktisâdî bilgiler içindir: Prof. Flek ve Prof. Hoffman. Evvelkisi İlm-i Mâlî ikincisi İktisâd-ı İçtimâi, iktisad-ı Zirâî ve Tarih-i Mesâlik-i İktisâdiyye derslerini tedris etmişlerdir. (...) Bu dersler «Müderris muavini» ismi ile ecnebi profesörlerin yanına verilmiş olan mütercimler tarafından tercüme edilmekte idi, İlm-i Mâli için M. Cohen; İktisad-ı İctimâi ve Tarih-i Mesâlik-i iktisâdiyye için de Mehmet Emin Bey muavinlik yapıyorlardı. 1 Kânunuevvel 1334 (Aralık 1918) de ecnebi profesörlerin üniversite ile alâkaları kesildiği zaman M. Cohen'in vazifesine nihâyet verilmiş... idi.» (s. 54 ve notu)

Okuyucularıma

Geçen sayılarımızda İbret Aynası'na akseden ilk çehre, «Parvus» oldu. 1867 - 1924 yılları arasında yaşayan bu şahıs, bir Rus Yahudisidir. Marksisttir. Lenin ve Troçki'nin arkadaşıdır. Rusya'daki 1905 ayaklanmasına katılmış, sürülmüş, kaçmış ve karışık mâceralara atılmıştı.

Sonra Balkan sosyalistleri ile beraber bulunmuş, 1910 - 15 yıllarını ise İstanbul'da geçirmiştir. Burada «Tanin» ve «Türk Yurdu» gibi, meşhur gazete ve dergilerde iktisadi yazıları yazmış, üç tâne de kitabı çıkmıştır.

Parvus. bütün gayretini, bizi Almanya'nın yanında harbe katılmaya ikna için sarf etmiş, bu emeline nâil olunca da, bir daha dönmemek üzere Berlin'e gitmişti. Orada da, Rusya'da bir komünist ihtilâli çıkarmak olan, gâyesi uğrunda çalışmaya devam etmiş, Lenin'in 1917 ihtilâlinin başına geçmesinde en mühim rolü oynamıştı.

Acaba böyle bir adam, İstanbul'da beş sene ne yapmıştı ve bunlar, yakın tarihimizi ele alan kitaplarda neden sükûtla geçiştiriliyordu?

İşte bu suallerin aydınlığa çıkması yolunda bir başlangıç olsun diye, geçen üç sayıda, bu şahsın İstanbul'daki hayatı ve Türkçe çıkmış eserleri üzerinde durmuştuk. Henüz karanlıkta olan faaliyetleri ve buradaki münâsebetlerine dikkati çekmiştik.

Bu sayıdan itibaren ise, çeşitli bakımlardan Parvus'a benzerlik gösteren, onun gibi iktisadi yazılar, siyasî ve fikrî kitaplar yayınlamış, ve yine Parvus gibi. Osmanlı Devleti'nin Almanya ile beraber harbe girmesini teşvik etmiş olan Moiz Kohen. ibret aynamızda görülecektir. Kohen'in 1912'den önce, yani Parvus'un da orada bulunduğu yıllarda Selânik'te sosyalist bir gazetede yazar olduğunu da işâret edelim.

Her iki şahıs da. yakın tarihimizde ve fikir hayatımızda mühim roller oynamış bulunmakla beraber, meçhul kalmış kimselerdir. Bu bilinmezlik bazen o kadar şaşırtıcı olmaktadır ki; bu gibi şahısların hüviyetlerinin —gizli tesir eden fikirler gibi— meçhul kalmalarına bilhassa dikkat edilmiş olduğu zannı uyanmaktadır.

Bu sayfada —tedbirimiz takdire uygun ise— ilerideki yazılarımızı da, bunlar gibi gizli kalmış kimselere veya adı meşhur olsa da hüviyeti meçhul şahıslara tahsis edeceğiz. Fakat şüphesiz ibret aynamız, yüksek şahsiyetlerle de aydınlanacak, onların da gözlerden saklanmış nurlu çehrelerinin tecellisiyle parlayacak. nurlanacaktır.

Son olarak arz edelim ki: bu yazılar, bütün gayretlerimize rağmen, birer hatırlatma ve işaret olmaktan ileriye gidemiyecektir. Bu imkândan mahrumdur Çünki yakın tarihimiz halen karanlıklar içinde bulunuyor.

Bu sebeple yazılarımız kat'i iddia veya hükümler taşımıyacaktır. Bu haddimiz değildir Sadece. hakikatten korkmayanlara. inancını ve sevgisini bilerek harcamak isteyenlere. ufak bir ışık yakmaya çalışıyoruz.

Şüphesiz hata ve noksanlarımız olacaktır Muhterem okuyucularımızın, lütfile ikaz ve irşad edeceklerini ümid etmekteyiz.

Tevfik Allah'tandır.

M.E.D.

iktisad

Dr. Kemal Varol

BİN DOKUZYÜZ YETMİŞLER TÜRKİYESİNİN İKTİSADÎ KALKINMASININ TAHLİLİ VE SON GELİŞMELER

— 1 —

1. GİRİŞ

Mevzua Türkiye'nin plânlı kalkınma devresinde iktisadi kalkınmasına müessir olan şartları inceliyerek girmek istiyorum:

Plânlı kalkınmanın maksadı, bu maksada hangi ölçülerde uyulabildiği, ve bunun için ne gibi hukûki ve idârî tedbirlere baş vurulduğu hakkındaki görüşlerimi takdim ettikden sonra, Dünyâda ve ülkemizde değişen şartları, bu şartların Dünya ve ülkemiz iktisâdi hayatındaki akislerini tahlil etmek istiyorum. Nihayet 1975 Türkiye'sinin iktisâdi durumuna müeessir olan hususları inceledikten sonra 1976 ve sonrası, - Türkiye'nin iktisâdi kalkınmasına tesir edebilecek ve 1975'den devralınan müessirleri tahlil etmek, ayrıca devamlı ve muvâzeneli kalkınmamızı yürütebilmemiz için gerekli gördüğüm tedbirleri arzetmek istiyorum.

2. TÜRKİYE'DE PLÂNLI KALKINMA DEVRESİ

1961 Anayasası ile Türkiye'nin kalkınması plânlı bir esasa bağlanmıştır. 1962-72 yılları arasında tatbik sahasına konulan birinci ve ikinci beş yıllık kalkınma plânlarında hedef alınan yüzde yedilik milli gelir artışı kısmen gerçekleşmiş olmakla beraber, iktisâdi hayatta arzu edilen bünyevî değişiklik hedefine ulaşılamamıştır. Milli gelirin sektörler arası dağılımında ehemmiyetli gelişmeler kaydedilmiş olmakla beraber, imâlât sanâyii, umûmiyetle istihlâk ve ara mallar istihsâl eden sanâyi vasfını korumuş, yatırım malları istihsâl eden sanâyiin mecmû millî gelirdeki payı çok az bir gelişme göstermiştir.

Bu plânların tatbikatında dış ticâret açığı ve sağlanan toplam yurt içi tasarrufundaki kifâyetsizlikler, en ehemmiyetli dar boğazlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek iç tasarruf kifâyetsizliğini telâfi etmek ve gerekse yatırımların icâb ettirdiği döviz ihtiyacını karşılamak üzere dış borçlanmalara gidilmişse de temin edilen kredilerin kifâyetsizliği, bir takım şartlarla bağlı kalması ve dolaylı yollarla pahalılık arzetmesi önlenememiştir. Türkiye'nin hızla kalkınmasına elverişli şartları hazırlamak için dış tediyeler muvâzenesini sağlayıcı projelere ağırlık verilmiş ve bilhassa 1967-70 seneleri arasında bu projeler için daha câzip teşvik tedbirleri tatbik edilmiştir.

2a. TEŞVİK TEDBİRLERİ

Plânlı kalkınmanın maksadı, millî iktisâdi hayata belli husûsiyetler kazandırabilmek maksadıyla kaynakların sektörler arası azâmî (optimum) tahsisini sağlamak, böylece hedeflere sıhhatli ve muvâzeneli bir şekilde ulaşmaktır. Karma iktisad sistemi içinde ülkemiz için amme tasarruflarının plân doğrultusunda kullanılmasını teminen plân, amme yatırım müesseseleri için emredici bir vasıf taşımakta, husûsî ve şahsî tasarruflar için de teşvik edici veya caydırıcı bir mâhiyet arzetmektedir. Bu bakımdan toplam yurt içi tasarrufun yarısına yakın bir kısmını teşkil eden husûsî ve şahsi tasarrufun plân hedeflerine uygun bir şekilde sektörler arası dağılımını sağlıyabilmek için esnek bir teşvik makanizmasının tatbiki gerekir. Bilhassa 1967-69 seneleri arasında müessir bir şekilde tatbik olunan teşvik tedbirleri, ileride de temas edileceği gibi bâzı ilâve maksadlar yanında husûsi ve şahsî tasarrufun plânın istihdâf ettiği sahalarda yatırıma dönüştürülmesini sağlayabilmekte idi. Bu maksadla, gümrük muafiyeti, yatırım tenzilâtı, vergi iâdesi, gümrük taksitlendirilmesi, orta vâdeli kredi imkânlarından faydalanabilme gibi teşvik tedbirleri, tatbik edilmekte idi. Ancak 933 Sayılı Kanun'un bâzı maddelerinin Anayasa Mahkemesi'nce iptâlini müteâkip gâyet esnek ve müessir olan teşvik makanizması birkaç kalemle tehdid edilmiştir. O günden bu yana yeni bir teşvik kanununun çıkarılması arzu edilmiş ise de bugüne kadar hiç bir başarı sağlanamamıştır.

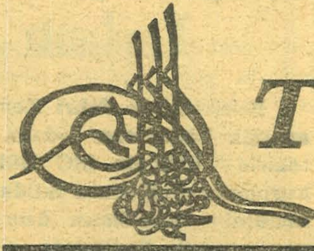
Böylece teşvik makanizmasının müessir bir vasıta olarak yatırımların plân hedefleri istikâmetine tevcihi maksadıyla işletilememiş olması, bazı sahalarda diğer sahalara kıyasla daha çok yatırım yapılmasına, dolayısıyla plân esprisinden (ruh ve inceliklerinden) uzak, muvâzenesiz bir yatırım faaliyetleri devresinin hüküm sürmesine vesiyle olmuştur.

2b. YURT İÇİ TASARRUF KİFÂYETSİZLİĞİ

Plânlı kalkınma devresinde, artan nüfusa istihdâm imkânlarının sağlanması, yurt sathında istihdam imkânlarını yaygınlaştırarak nüfus göçünün önlenmesi (dolayısiyle muvâzenesiz şehirleşmenin doğurabileceği içtimâi mes'elelerin yaygınlaşmasının önlenmesi) nihâyet topyekûn millî refâhın hızla arttırılabilmesi maksadiyle hazırlanan plânlar, belli nisbette yatırılabilir fon temini gerektirir. Bu fon, sağlanan yurt içi tasarruf yanında dış borçlanmalarla temin edilir.

Henüz fert başına millî gelirimizin düşük oluşu, gelişmiş ülkelerle aramızdaki sıkı temasın doğurduğu ve hızla çeşitlenerek artan istihlâk alışkanlıkları ve sağlanabilecek ferdî tasarrufların müessir bir şekilde yatırımlara kaydırılmasını sağlayacak sermâye piyasasının gelişmeyişi, ülkemizde toplam yurt içi tasarrufların millî gelirdeki payının düşük seviyede kalmasına sebep teşkil etmektedirler. 1975 yılında yüzde yirmi ikiye yaklaşan toplam yurt içi tasarrufun G.S.M.H. içindeki payı plânlı kalkınma devresinin başında yüzde onaltı civârında idi. Bu seviyedeki tasarrufun kalkınma hedeflerini gerçekleştirmede, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sosya-ekonomik (içtimâî iktisâdî) mes'elelerin halline kâfi gelmiyeceği tabiidir. Bu bakımdan iç tasarruf kifâyetsizliğinin dış borçlanmalarla telâfisi gerekli görülmekteydi.

(Devamı Var)

TUĞRA

MUSTAFA YAZGAN

"BÜYÜK DOĞU„

Tarihî kayıtlar, *bizim neslimizden önce*, Tanzimat-ı Şerriye ile bozulan bir milletin çocukları tarafından yaşanan Meşrûtiyet felâketlerini ve onların çocukları tarafından şâhid olunan Cihan Harbi ile işgalleri ve daha sonra İstiklâl cihâdını yaşamış bir neslin gelip geçtiğini bize anlatıyor. Bizden önceki bu nesil, tarihimizin en bahtsız ve en mes'ûliyetli bir neslidir. Zira, koca bir imparatorluğun çöküş uğultularını tek tek ruhlarında hissettikleri, bu imparatorluğun binbir ihânet ile tırmalanışını bildikleri ve nihâyet arslan yapılı bir cüssenin üstünde hora tepen cüceleri gördükleri halde «*Kurtuluş Cihâdı*» nı gerilerde bırakacak kadar müthiş bir «*Cihâd*» şuuru ile bu cüceleri kahredemeyişleri, bu neslin en büyük mes'uliyetidir. Demiri tavında dövemeyen bu neslin bize miras bıraktığı çileleri, bizim cılız, güçsüz, kılavuzsuz, boynu bükük neslimiz yüklenmiştir. Bu çileler bizim neslimiz için bir şereftir. Fakat aynı zamanda bizden sonraki neslin, mezarlarımız başında, bize lânet okumaması için bu çileleri yenmek mes'-ûliyeti de yine bizim neslin omuzlarındadır.

Gözümüzün açıldığı ilk anda evlerimizin mahzenlerinde saklanan «*Büyük Doğu*»lar ruhumuzda ilk isyan kıvılcımını ateşlemiştir.

Her yer ve her şey çocuksu bir ışık içinde güllük, gülistanlık iken, bu mahzenlerde saklanan, kenarları fare dişleri ile kemirilmiş bu mecmua'larda ne vardı ki, gün ışığına çıkarılmıyordu? Dış dünyamızın yakıcı ışıkları değmemiş çocuk beynimizde «*Büyük Doğu*»lar, bize birçok mechullerin var olduğunu ihtar eden bir mürebbi olmuştur.

John Locke'un «*Tabula Raza*» sı gibi, lekesiz zihnimize, ak duygularımıza, hayat ve düşünce perdemize ilk kez «*Allah ve Resûlü*»nün has isimlerini nakşeden, beynimizi bir nur mahfazası içine alan «*Büyük Doğu*»lar, mübârek dedelerimizin rûhaniyeti içinde gizli sırların, ırsî istidatların şifrelerine doğru bizi çeken ilk klavuz olmuştur. Ak tülbentli anamızın, gözü yaşlı babamızın secdeye kapanışının şifrelerine doğru bizi çeken ilk câzibe olmuştur. Daha ilkmektep sıralarında hayatın büstten, çelenkten, marştan, piyeslerden, şarkılardan ibâret olmadığını, tersine bu zâhiri âlâyişin arkasında, ötelerinde bize bildirilmeyen bir «*Nesil katli*» nin varlığını sezer gibi oluyorduk. Allah diledi mi, her şey olur, her şey biter. Bizim ilkmektep çağlarımızda bizim nesle yapılan telkin, bir başka ülkenin çocuğuna yapılsa idi, o çocuk hücrelerine, atomlarına kadar «*Devrim*»'e uğrar, et ve kemikten ibâret bir «*Rejim robotu*» kesilirdi. Bizimle ayni sıralardan atlayarak orta mektebe, liseye ve üniversiteye doğru yürüyen yaşıtlarımızdan - şüphesiz ki - korkunç rakamlara erişen bir kitle kaybedilmiştir. Ama her şeye rağmen yapılan ısrarlı telkinler, rûhumuzun mahfazasına çarpıp iflâs etti. Hayatın ve kâinatın, bize yapılan telkinler kadar basit ve seviyesiz olmadığını seziyorduk. İlk ve orta mektebi, liseyi ve üniversiteyi ruh mahfazamızın üstünü paslandıran gaflet, cehâlet ve büyük dâvâ'dan habersizlik içinde bitirdik. Bu kadar hiç'liğe rağmen garip değil mi «*Büyük Doğu*»lar «*Serdengeçti*»ler «*Sebilürreşad*»lar elimizden düşmüyordu. Bir saksı çiçeğine bir tas su verirsiniz, toprak o gölgenmiş suyu nasıl yavaş yavaş emerse rûhumuz da İslâmî Fikir ve Hareket tebliğcisi olan bu mecmualarla gerçeğe ermeğe başlamıştı. Bu cümlemi okuyacak olan Komünistler, Devrimbazlar, Küfür yobazları, ilerici geçinen bir yığın sürü, için için kuduracaktır biliyorum. Ama inanınız hakikat budur. Samimiyetle bu hakikatı bildiriyorum.

Dün olduğu gibi bugün de «*Büyük Doğu*» Müslüman - Türkiye'de ve İslâm Âlemi üstünde inkârı kâbil olmayan bir mukaddes vazifeyi omuzlamış, bizden evvelki neslin tarihî mes'uliyetini ve vebâlini unutturacak kadar büyük bir hizmeti yürütmüştür.

Sebil

AKTÜALİTE

Yüzden Söze İnen «Tik»

Ecevit'in her gün gazete başlıklarında tekrarlanan Hükûmetle alâkalı üç kelimelik bir cümlesini okuyoruz «Bu Hükûmet yıkılmalıdır!..»

Tenkidin yapıcı olması gereğini ihmâl etmiyenler bu cümleyi siyâsî konuşma adâbına yakıştırmamaktadırlar. Fakat mes'ele sâdece bir siyâsî edeb mes'elesi değildir. Bir rûhiyâtçı Ecevit'in her gün tekrarlanan bu üç kelimesinden bambaşka bir manâ çıkarmaktadır:

Malûm olduğu üzere sosyalist nasyonalizminin bu âteşin müdâfiinin yüzünde, gözünün kenarında devamlı bir «seğirme» mevcuttur. Ruhiyâtçılara göre, yüzde, göz kenarı veya elmacık kemiklerinde görülen bu «tikler» şuur altındaki bir çıkmazın, şuur altına itilmiş bir arzu veya ihtirasın habercisidir. Bunlar, kendilerini yüzde ve el hareketlerindeki «tikler» vâsıtasıyle haber verirler. Ecevit'in şimdiye kadar bu «tikleri» göz kenarında görülüyordu. Tabiî şuur altında yatan hangi ihtirasın habercisi olduğu da biliniyordu: «Ortalığı birbirine katarak meşrû nizamı ve onun Hükûmetini zaafa uğratarak iktidara gelmek» ihtirası»

Mütemâdiyen tekrarlanan kelimeler de «adali» olandan ayrı bir şekilde «kelâmi tik» tasnifine girerler. Mes'eleyi böyle ele alınca ruhiyâtçı nazarında Ecevit'in aynı kelimeleri durmadan tekrarlaması, «tik» in yüzden kelimeye inmesi şeklinde izah olunmaktadır. Mizahı sevenler, Ecevit'in her şeyde olduğu gibi bu «tik»i de ne zaman ayağa indirebileceğini sormaktadırlar!..

Çankaya'da Toplantı

Reisicumhur Fahri Korutürk son anarşik hâdiselere, —daha emin bir tâbirle CHP'nin MC Hükûmeti'nin kurulmasından sonra iktidara gelmek ümidinin kaybolması üzerine başlayan anarşik hâdiselere— karşı tedbir almak üzere parti liderleri, Anayasa müesseseleri temsilcileri ve Silâhlı Kuvvetler ileri gelenlerini Çankaya'da toplayıp kendileriyle görüşecekmiş.

Bazı gazeteler, bu toplantı için «uyarı toplantısı» yani Türkçe bir ifâde ile ikaz toplantısı diyorlar. Bir Reisicumhur'un memleket çocuklarının canına mal olan ve halkı usandıran böyle hâdiseler karşısında gerekli hassasiyeti göstermesini elbette yerinde buluruz. Ancak bizce Reisicumhur'umuz bu kadar kalabalık zevâtı huzurlarına çağırmakla büyük bir külfete girmektedirler. Halbuki liderlerden sadece bir tekini çağırıp gerekli ihtarda bulunsalar —eğer iş bununla bitecekse— maksad yine hâsıl olur. Üstelik bu lider için ihtar ve ikazı fazla ileriye götürmeye de ihtiyaç yoktur sanırız. Şöyle bir «Örfi İdâre» kelimesini telâffuz etmek kâfidir. Demirel'in kendisi için «Castro taklitçisi» dediği bu lider, fazlasiyle ileri görüşlüdür de...

Beyrut Fiilen Taksim Oldu

Ondokuzuncu Asır boyunca Osmanlı Devleti'ni parçalayıp ilerlemiş sanayileri için «hammadde» ve «pazar» temini peşinde koşan Batı'lı emperyalistler, Birinci Cihan Harbi nihâyetlerinde —burada izahı imkânsız sebeplerle— dahilî ve haricî pek çok müessiri kullanarak bu emellerine muvaffak olmuşlardır. Gerçekten bugün, o eski topraklarımızı baştan başa dolaşabilmek için yirmiden fazla devletten vize almak mecburiyetindeyiz.

Osmanlı Devleti'nin parçalarından, çoğu himâyelerinde yeni yeni devletçikler kuran Garp'lılar istismarlarını rahatça sürdürebilmek için bunları birer hilkat garibesi hâlinde, anormâl hudutlar ve ictimâî şartlarla tesis etmişlerdir. Bu anormâl devletçiklerden biri de bizim eski «Suriye Vilâyeti»mizin bir parçası üzerinde kurulan «Lübnan»dır. Burası, kasden ve haksız olarak Hıristiyanların hâkim olduğu bir devlet olarak tanınmış ve beynelmilel sahada o vasfı ile tescil edilmiştir. Lübnan'ı Hıristiyanlık Âlemi için bir atlama taşı olarak tasavvur eden Batı âlemi, o'nun ictimâî yapısındaki anormallikler yüzünden, dâimâ zaafa uğramaya mahkûm kalacağını ve kendisinden muâvenet dilenmek mevkiinde bulunacağını hesabetmiştir.

Gerçekten 13 Nisan 1975 pazar günü Beyrut'un Ayn-el-Remâne mahallesinden geçmekte olan bir otobüse makinalı tüfeklerle ateş açılması ve otobüs içindeki otuz kişinin öldürülmesiyle başlayan hâdiseler sürüp gitmektedir. Mütecâvizler Hıristiyan Ketâip Partisi komandoları, ölenler ise Filistin'li müslümanlardı. Bu sûretle Garp'lı hâmilerine güvenerek Müslümanlara tecâvüz eden, Hıristiyanlar'ın bu hareketleriyle başlayan «Beyrut Hâdiseleri» bu gün bu eski mutasarrıflığımızın fiilen bir kere daha taksimine müncer olmuş gözükmektedir.

Hakikaten son gelen haberler, Lübnan'da Hıristiyan hâkimiyetini kabul etmeyen Müslümanlarla, mütecâviz Hıristiyanlar arasındaki anlaşma ihtimallerinin artık suya düştüğünü ve bu devletçiliğin fiilen ikiye taksim olduğunu bildirmektedir. Lübnan Hıristiyanları haksız tecâvüzleriyle Dimyat'taki pirince giderken evdeki bulgurdan da olmuşa benziyorlar. Bakalım Batılılarca, Arap - İsrail Harbi sırasında Amerika'nın Yahudilere verdiği garanti nev'inden bir teminata mazhar olabilecekler mi?

Gitti Yalçıntaş Geldi Karataş

TRT Umum Müdürlüğünden gürültülü bir şekilde istifâ edip ayrılan Prof. Yalçıntaş'ın yeri, epeyden beri boş duruyordu. Mâhud İsmail Cem'in yeniden ümid ve iştihalarını kabartan bu boşluk, nihâyet giderilerek Prof. Şaban Karataş TRT Umum Müdürlüğü'ne getirilmiştir.

İnönü, 27 Mayıs sonrası şartları içinde halkın «Menderes'i astıran adam» olduğu kanaatıyla kendisini bir daha iktidara getirmiyeceğini anlayınca «iktidar olmadan, iktidar olma»nın formüllerini aramış ve o herkesçe mâruf şeytanî zekâsıyla buna da bir çâre bulmuştu: Hükûmetin elini kolunu bağlayan bir takım mühtar müesseseler kurmak ve bunları kendisinden binbir şikâyet vâki olan 1961 Anayasası'nın teminâtına raptedmek... Kurulan bu müesseselere âzat kabul etmez kölelerini getirerek, onlar vâsıtasıyle arkadan gelecek hükûmetleri çalıştırmamak...

Bu müesseselerin birincisi «Anayasa Mahkemesi» ikincisi ise «TRT» dir. Milletin reyi ile iş başına gelen hükûmetlerin ak dediğine kara demek ve onların elini kolunu bağlayan bir takım tasarruflarla icâbında Millî İrâdenin dahi üstüne çıkmak, İnönü'nün bu müesseselere verdiği hukûki selâhiyet ve imkânların tabii bir icâbı idi. Kısa zamanda ortaya çıkan bu gerçek, iktidarlardan çok milleti dilgir etmiştir. Bilhassa Cem'in hükümranlığı devrinde yeni CHP kadrosuyla fedâ edilmesine râzı olamıyacakları bir âhenk tesis eden TRT'nin bu tutumuna karşı ilk mukâvemet hareketi olarak Yalçıntaş'ın tayini, başlangıçta büyük gürültülere sebep olmuştu. Elinden sevgili oyuncağı alınmış bir haylaz çocuk gibi hırçınlaşan Ecevit ve ekibi, emirlerindeki sol basını da maksadlarına âlet ederek Cem'e mersiyeler düzmüşlerdir. Fakat işte, ümidlerine, Yalçıntaş'dan sonra Karataş'ın tayiniyle bir darbe daha inmiş bulunuyor. Bakalım Cem'deki TRT'ye dönme ihtirası hâlâ devam edebilecek mi? Ve bakalım Karataş, bu CHP kalesini —hak adına— fethe muvaffak olabilecek mi?

Ecevit ve Cumhurbaşkanı

Prof. Şaban Karataş'ın kararnâmesinin Cumhurbaşkanınca imzası üzerine küplere binen Ecevit, had hudut tanımadan Ceza Kanunu'ndan ve C. Savcı'larından korkmadan «Hukuk Devleti bu kez Cumhurbaşkanı'nın elinden darbe yedi.» buyurmuş. Sonra da epeyden beri alışageldiği üzere Reisicumhur Hazretleri'ne hücum ve taarruza devam etmiştir. Biz C. Savcılarına, T.C. Kanununun, Reisicumhur'un her türlü tahkir ve tezyiften masun bulunduğuna dâir maddesinin, Ecevit için tatbik edilip edilmiyeceğini sormak istiyoruz. Eğer edilmiyecekse, Ecevit'in bu tecâvüzleri nereye kadar götürebileceğini tahmin etmek güç değildir.

Ecevit'in «Cemnâme» lerini bu kadar inad ve ısrarla sürdürmesi ve bu uğurda Reisicumhur'a dil uzatmaya kadar ileri gitmesini gördükçe, ister istemez refikaları Rahşan Hanım'la Selânik'li Cem arasındaki kavmi berâberliği hatırlıyor ve kendi kendimize soruyoruz: Acaba TRT'nin bir CHP borazanı olmaktan çıkarılma ihtimali mi, yoksa Rahşan Hanım'ın bir ırkdaşını korumak gayreti mi ağır basıyor...

İSLÂM ÂLEMİNDEN

AYASOFYA

İslâm Ülkeleri Ayasofya Câmii Şerifi'nin tekrar açılmasını istiyorlar:

Düstur Gazetesi'nin Amman menşeli haberine göre Ürdün'ün başşehri Amman'daki Müslüman ülkelerin sefirleri toplu olarak Türkiye sefirini ziyaret etmişler ve Ayasofya'nın tekrar câmie çevrilmesini istemişlerdir. Türk milletinin tarihte İslâmiyete yaptığı hizmetlerin dile getirildiği toplantıda Türk sefiri misafir sefirlere teşekkür etmiş ve bu isteği aynen Türkiye reisicumhuruna bildireceğini vadetmiştir.

İKİ YENİ İSLÂMİ GAZETE

Dünya'nın her tarafında muhtelif lisanlarda islâmî gazeteler ve mecmualar çıkmaktadır. Memnuniyet verici taraf şudur ki; her geçen gün bunlara karşı alâka çoğalmakta ve bunların adetleri artmaktadır. Son olarak bahsetmek istediğimiz «Muslim News Scandinavia» yani «İskandinavya'dan İslâm Haberleri» isimli yeni çıkmaya başlıyan gazetedir. Henüz bir bülten şeklinde çıkan ve içinde Arapça, Türkçe ve Urduca kısa haberlerin de bulunduğu gazete Danimarka'nın başşehri Kopenhag'da bulunan İslâm kültür merkezi tarafından çıkarılmaktadır. Adresi şöyledir: Norre Sogade 43, 1370 - Copenhagen, Denmark.

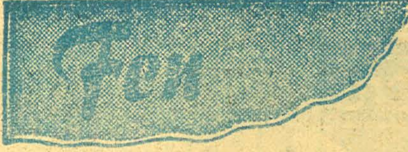
AMERİKA'DA TÜRK - İSLÂM KÜLTÜR MERKEZİ

Bir müddetten beri kurulmuş olan Newyork'taki Türk - İslâm kültür merkezi daha geniş faaliyetler yapabilmek üzere yeni bir bina satın almak için geniş bir kampanya başlatmış bulunuyorlar. Merkez olarak kullanılacak olan yeri binada bir kütüphâne, câmi, spor salonu, okuma salonu, konferans salonu ve Türk okulu bulunacaktır. Amerika'daki Türk İslâm Kültür Merkezinin adresi şöyledir: Turkish - American İslamic and Cultural Centre, 104 East, 40 th Street, Newyork. N. Y. 10016, U.S.A.

المنظمات الاسلامية
تطالب باعادة مسجد
ايــا صوفيا
عمان — قام وفد من مجلس المنظمات
والجمعيات الاسلامية بالاردن ظهـــر
امس بمقابلة سعادة سفير تركيا فــي
عمان وقدم له مذكرة موجهة عن طريقه

İNGİLTERE'DEKİ MÜSLÜMANLARA İSLÂM HUKUKUNUN TATBİKİ İSTENİYOR

Dünya İslâm Federasyonu'nun Pakistan Şûbesinin Kâtib-i Umûmiliği'nden İngiltere Başvekiline şu mealde bir telgraf gönderilmiştir. İngiltere'de Pakistan'lı Bengladeşli ve diğer ülkelerden çok sayıda müslüman ikâmet etmektedir. Bunlar için İslâm hukuku tatbik edilmeli ve bu iş için mahkemelerde İslâm hukukuna vâkıf kadılar vazifelendirilmelidir.

HIZ DUVARI VE ÖTESİNDEKİ ÂLEM

Prof. Dr. Ayhan Songar

Kâinatta olup biten herşey, sonucun sebebi kontrol etmesi tarzında ve sibernetik tâbiri ile «geri tepme» (feed-back) dediğimiz bağlantılara kendi kendini kontrol etmektedir. Elektron çekirdeğin etrafında döndüğü gibi Ay Dünya'nın, Dünya Güneş'in, Güneş Sistemi ise başka bir merkezin etrafında dönüyor. Dönen, etrafında döndüğü merkez tarafından sentripetal kuvvet ile çekilmektedir. Bu kuvvete dünyamızda «yer çekimi» uzayda «kütlelerin çekim kanunu» adını veriyoruz. Diğer taraftan, dönen merkezden uzaklaştırmaya çalışan bir sentrifügal kuvvet bahis mevzuudur. Bu kuvvetlerden her biri diğeri tarafından kontrol edilmekte, birinin artması diğerinin de artmasına sebep olmakta, satellit merkeze yaklaştıkça artan çekim kuvveti karşısında onu merkezden uzaklaştıracak santrifüj kuvvet de artmaktadır. Bu şekilde öyle bir muvâzene meydana gelir ki; satellit belli bir yörünge üzerinde döner durur. Bu muvâzenelenme yörüngenin eliptik olması ile de kendini gösterir. İki zıt kuvvet dâima birbirini ayarlamakta, böylece satellitin merkeze olan uzaklığı belli sınırlar içinde azalıp çoğalmaktadır.

Bir buz dolabı düşünelim. Buz dolabının soğutucu sistemi onun iç harâretini mütemâdiyen düşürmeye çalışacak sürette yapılmıştır. Ancak, ısı bir yere kadar düşünce, soğutucu sistemin elektrik devresi kesilir ve soğutma fiili durur. Buz dolabı belli bir yere kadar ısınır. Bu noktada tekrar ceryan başlayarak soğuma hâdisesi yeniden kendini gösterir. Buz dolabının ısı derecesi de böylece, belli sınırlar içinde dalgalanan dinamik bir ayarlamaya tâbi tutulmaktadır.

Buhar makinelerinde tekerleğin dönmesi ile kendi ekseni etrafında dönen bir çubuk ve ona bağlı iki metal küre vardır. Tekerleğin dönüş hızına bağlı olarak bu küreler eksenlerinden, yani metal çubuktan, santrifüj kuvvet sebebiyle uzaklaşırlar. Bunların uzaklaştığı nisbette makineye buhar girişini kapatan bir bağlantı vardır. Küreler merkezden ne kadar uzaksa o kadar az buhar girer, dolayısiyle makinenin işleme hızı yavaşlar. Yavaşlama ise kürelerin merkeze yakınlaşmalarına sebep olur. Bu yakınlaşma buhar girişini ayarlayan kapağı açar, daha fazla buhar daha hızlı dönüşü, hızlı dönüş ise yeniden buharın kısılmasını getirecek, böylece buhar makinesinin dönüş hızı belli sınırlar içinde dinamik bir ayarlamaya tâbi tutulacaktır.

Karnımız acıkınca, yani kanımızda dolaşan glükoz seviyesi düşünce adrenalin ifraz olunur. Adrenalin kasların içindeki glükojeni glükoz hâline çevirir ve kandaki glükoz yoğunluğu artar. Bunun artması ise insülin ifrazını tenbih eder. İnsülin glükozu yakar. Glükozun yanması dolayısiyle glükoz konsantrasyonunun düşmesi yeniden adrenalin ifrazını tenbih etmektedir. Bu dâire, dışardan depolar yemek yemek sûretiyle doldurulmazsa, yedek glükojenimiz tükeninceye kadar devam eder gider. Görülüyor ki; kan şekeri de belli sınırlar içinde dinamik bir ayarlamaya tâbi tutulmaktadır.

Gözümüzün hassas tabakasına düşen ışık arttığı zaman göz bebeği daralarak bu ışığın girişini azaltmakta, ışık azaldığı zaman ise göz bebeği genişlemektedir. Yani, retinaya gelen ışık mikdarı da ayni dinamik ayarlamanın kontrolü altındadır.

Bütün bu hâdiselerde tek bir prensip ve mekanizma geçerlidir: Yapılan işin onu yaptıran sisteme gerisin geriye bağlanması ve onu kontrolü. Satellitlerde satellitin dönme hızı ve merkezden olan uzaklığı, buz dolabında soğutucu sisteme giren elektrik akımı ve dolabın iç harâreti, buhar makinelerinde makineye giren buhar ve makinenin hızı, kandaki şeker seviyesi ile adrenalin-insülin muvâzenesi, retinaya giren ışık ile göz bebeğinin genişliği hep birbiriyle ayni sebep - sonuç bağlantısı ile bağlıdır.

Yukarda verilen örneklerde, dikkat edilirse, dâima sonucun sebebe ters yönde müessir olduğu görülür. Satellit uzaklaştıkça dönüş hızı yavaşlar, dolayısiyle, merkeze yaklaşır; buz dolabı soğudukça soğutucu sistemin çalışması durur ve ısınmaya doğru gider, ısınırsa soğutucu sistem yeniden çalışmaya başlar; buhar makinesi hızlandıkça yavaşlatıcı, yavaşladıkça hızlandırıcı bir tesir vardır; kan şekerinin yükselmesi onu yakan insülinin ifrazına, düşmesi ise onu arttıran adrenalinin salgılanmasına sebep olur; ışık azaldıkça göz bebeği büyür, arttıkça küçülür. Bu düzenleyici, koruyucu ve belli sınırlar içinde tutucu ayarlamaya «negatif geri tepme» adını veriyoruz.

Bunun tersi de olabilir. Ufak bir değişiklikle bu bağlantıları ters işler hâle getirelim. Satellit döndükçe hızlansın, hızlandıkça merkezden uzaklaşsın ve uzaklaştıkça santrifüj kuvveti artsın. Veya buz dolabı soğudukça daha da soğusun, buhar makinesi hızlandıkça hızını arttıracak olan kapaklar daha fazla buhar sevketsin, kanda şeker yükseldikçe onu yükseltecek olan adrenalin salgısı artsın, nihâyet, ışık arttıkça göz bebeği büyüsün. Sistemi sonunda harabolmaya götüren bu çeşit bağlantıya ise «pozitif geri tepme» denir.

Bir fânusun kenarında duran bir top, yer çekimi dolayısiyle dibe doğru düşme kabiliyetini taşımaktadır. Buna potansiyel enerji deriz. Topu bırakalım, gittikçe artan bir hızla ve fânusun konkav kenarını takibederek dip noktaya gelecek ve bu sûretle potansiyel enerjisi kinetik enerjiye, hareket enerjisine çevrilmiş olacak, bu kinetik enerjinin tesiri altında da ise aksi istikamette bir seviyeye kadar yükselecektir. Hiçbir zaman bu seviye ilk defa durduğu başlangıç seviyesi kadar değildir, zira topun cidara sürtünmesi sebebiyle bir kısım enerji kaybolmuş ve potansiyel enerjinin ancak bir kısmı kinetik enerjiye çevrilmiştir. Yeni yükselme noktasında ise top tekrar potansiyel enerji kazanır ve gene dibe düşer. Karşı taraftaki yükselişi ise daha da düşük bir seviyede olacaktır. Bu dalgalanma enerjinin nazari olarak sıfıra gelmesi ve topun dipte muvâzene halinde hareketsiz kalmasına kadar devam eder. Buna «kararlı denge» diyoruz. Kararlı denge veya stabilite, dışardan enerji vermeksizin bozulamıyan bir durumu ifade eder.

Topun ters çevrilmiş bir fânusun tepesinde durduğunu tasavvur edelim. Bu topun düşmesini sağlıyacak herhangi ufak bir dış tesir karşısında top devamlı olarak düşecek, düştükçe hızlanacak, hızlandıkça düşecek ve bir dip noktası, bir denge durumu bahis mevzuu olmadığı için bu düşüş devam edip gidecektir. Bir defa bozulduğu zaman bir daha kurulamıyan bu çeşit denge durumlarına «kararsız denge» veya «metastabilite» diyoruz. Metastabilitenin karakteri, bozulduğu zaman bir dış tesir olmaksızın yeniden bir dengenin temin edilememesidir. Ya bir dış tesir ona «dur!» diyecek veya enerji menbaı tükenecektir. Buhar makinesi hızlandıkça daha hızlanacak ve dışardan bir el buhar musluğunu kapayıncaya veya suyu, buhar kaynağı tükeninceye kadar bu böyle devam edecektir. Tabi'î, diğer bir sonlanma tarzı da kazanın patlaması, buhar makinesinin tahribolmasıdır.

Kararlı denge, stabilite, negatif geritepme bağlantıları ile sağlanır. Her denge durumundan kaçış yeniden sıfır noktasına getirilme sûretiyle düzeltilir. Böylece dinamik bir kontrol bahis mevzuudur. Kararsız denge ise pozitif geritepmenin sonucudur. Sistemin çalışması gittikçe artar ve kontrolden çıkar. Buna «maksimum'a kaçış» diyoruz.

Bizzat «hız» da bu şekilde bir negatif geritepme mekanizması ile sınırlandırılmıştır. Bir cisme tatbik edilen bir kuvvet onu hareket ettirir. Hareket etmekte iken onu itmeğe devam edersek gittikçe hızlanır. Ancak bu hızlanmaya karşı koyan o cismin kütlesi mevcuttur. Cismin hızı arttıkça kitlesi de artacaktır. Bunu diğer bir deyimle ifade edersek, hareket etmekte olan bir cismin kinetik enerjisi var demektir. Kinetik enerji ise kütleye ve hıza bağlıdır. Gittikçe daha büyük bir hızla hareket ettirilen bir cisimde ise kinetik enerji artacağından, ona bağlı olarak kütle de artacaktır. Bu sûretle hız ile kütle arasında bir çeşit negatif geri tepme bağlantısı kurulmuş bulunuyor. Hızın artması, ona engel olan kütleyi arttıracaktır. Esâsen kütle'yi bir cismin hızlandırılmasına engel olan kuvvet diye de tarif edebiliriz. Çelik bir küre ile bir lâstik topun kütleleri arasındaki fark onlardan topun daha kolaylıkla fırlatılabilmesini sağlamaktadır. Einstein'ın relativite teorisinin denklemine göre bir cismin hız-kitle münasebetlerini hesaplarsak görürüz ki; kitlesi sükûnet hâlinde 1.000 gram olan bir cisim saniyede 30.000 kilometre hız ile hareket ederse ederse bu kütle 1.005 grama çıkar. Hız saniyede 150.000 kilometreye ulaşırsa 1.000 gramlık kitlenin 1.150 gram olduğu görülür. Saniyede 270.000 km. lik bir hızda ise kütle 2.290 gramı bulacaktır. Negatif geri tepme bağlantısı sebebiyle kütle arttıkça o cismi hızlandırmak da daha zorlaşacak, belli bir kuvvette yapılan itmeler cismin hızını arttırmakta daha az tesirli, onun kütlesini arttırmada ise daha müessir olmaya başlıyacaktır. Düşük hızlarda tatbik edilen kuvvetin büyük bir kısmı hızın artmasına, ancak pek küçük kısmı kitlenin artmasına tesirli olurken, negatif geri tepme kanunlarına göre hız arttıkça tatbik edilen kuvvetin daha büyük kısmı kitleyi arttırmakta, küçük bir kısmı ise hızı arttırmakta kullanılmaya başlıyacaktır. Hız 299.000 km./saniyeyi bulduğu zaman ise enerjinin hemen hemen tümü kitleyi arttırmada kullanılacaktır. Bunun limiti saniyede 299.792.5 km. dir. Bu noktada tatbik edilen enerjinin hiçbir kısmı hızı arttırmaz ve tamamen kütleye dönüştürülür. Bu sûretle, sükûnet halinde kitlesi sıfırdan büyük olan bir cisim saniyede 299.792.5 km. lik bir hıza ulaşırsa —ki bu ışık hızıdır— kitlesi sonsuz olur. Demek oluyor ki, Einstein'ın relativite teorisine göre kitlesi olan herhangi bir cismin ışık hızında veya ondan büyük bir hızda hareket etmesi imkânsızdır. Yukarda da belirttiğimiz gibi, bu sınırı koyan negatif geri tepme bağlantısıdır. Tıpkı buz dolabında olduğu gibi. Buz dolabının termostatı + 4 derece ile — 2 derece arasında ayarlanırsa buz dolabının ısınabileceği en yüksek limit + 4 derecedir. Bu noktada soğutucu sistem çalışmaya başlar ve buz dolabı soğur; ısı — 2 dereceye düştüğü zaman ise minimum ısı limitine ulaşmış olunur, soğutucu sistem durur ve tekrar ısınma başlar. Buz dolabının hararetinden kanımızdaki şeker seviyesine ve kâinattaki hareket edebilme imkânına kadar her şeyi ayni prensip düzenlemektedir.

Demek oluyor ki, kâinat içinde hareket edebilme, hızlanabilme imkânı «ışık hızı duvarı» ile sınırlıdır ve elimizdeki vasıtalarla onu aşmamız imkânı yoktur. Nasıl buz dolabının plânlarını yapan mühendis termostatını «kendi serbest iradesi ile» — 2 ve + 4 derece arasında ayarlayabiliyorsa, kâinatın Sahibi ve Yaratıcısı da hareket edebilme imkânını, hız-kütle arasındaki negatif geri tepme bağlantıları ile ve kendi Zati irâdesi ile sınırlamış ve ışık hızına bu duvarı çekmiştir.

(Devamı var)

Sebil

DİN

İman Hakikatleri Etrafındaki Suallere

CEVAPLAR

İSMAİL FENNÎ ERTUĞRUL

Sual: Gâiyet yani vasıtaların maksada uygun olması en çok nerede göze çarpar?

Cevap: Bence bu tenâsül - vazifesinde bedâhet derecesinde meydandadır. Çünkü bu vazifenin ifasına tenâsül cihazları başka başka olan iki şahıs iştirak ediyor. Farz-ı muhal diyelim ki; bu şahıslar materyalistlerin iddia ettikleri gibi tabiatın tesiriyle kendi kendilerine vücûda gelmiş olsunlar. Bunların âzâları arasında karşılıklı uygunluk ve münâsebet kurmak için bir sebep bulmak gerekmez mi? Dişide bir takım yumurtalar husûle geliyor, erkekte de bunları aşılayacak bir çeşit hayvancıklar var. Birgün bu aşıdan bir yavru meydana geliyor. O vakte kadar aylak duran memeler derhal ise başlıyor. Yavrunun beslenmesine en uygun sütü hasıl ediyor. Bu karşılıklı münâsebetin irâdesiz tedbirsiz, hesapsız olarak meydana geleceğini akl-ı selim sahibi bir kimse kabul edemez.

Sual: Bunu da diğerleri gibi tabiatın kanunları şuursuz olarak hasıl ediyor, diyenlere ne cevap verirsiniz?

Cevap: Deriz ki; sizin akıl nâmına söylediğiniz bu söz, aklın muktezasına büsbütün aykırıdır. Bu kanunların da muhtelif maksatların meydana gelmesini sağlayacak surette vaz'ı için pek büyük bir ilim ve hikmet lâzımdır. Çünkü bir yerde hesap ve intizam görülünce orada muhasip ve nazım bulunduğuna akıl kat'î olarak hükmeder.

Sual: Bunu biraz daha izah eder misiniz?

Cevap: Farz edelim ki; sizin bir bağınız var. Onun etrafına sıra ile bir çok fidanlar diktirttiniz. Birgün oraya gittiniz ve bu fidanların ötede beride bazılarının devrilmiş olduğunu gördünüz. Bunun sebebini sorduğunuz vakit bahçıvan size şiddetli bir fırtına çıkıp bunları devirdiğini söyledi. Bu cevabı kabul edersiniz. Fakat başka birgün yine gittiniz, fidanların sıra ile meselâ dördü yerlerinde olduğu halde beşincisi hep yıkılmış, yine dördü bırakılmış beşincisi devrilmiş olarak gördünüz ve bunun sebebini sorduğunuzda bahçıvan yine size aynı cevabı verdi. Buna inanırmısınız? İnanmıyacağınız ve bunu bir kimsenin kötü niyetine atfedeceğiniz şüphesizdir. Çünkü evvelki vak'a tesâdüfe hamledilebilirse de bu asla edilemez. Zira bu defa işin içine hesap girmiştir.

Sual: Tekâmül mezhebini kabul edenler hayvan ve nebat çeşitlerinin pek basit bir şekilden başlayıp çevrenin tesiri, azaların çok kullanılmasıyle inkişafı ve tedricen kazanılan faydalı değişikliklerin irsiyet yolu ile intikali gibi br takım tabii sebepler vasıtasıyla yavaş yavaş tekâmül ettiğini iddia ediyorlar ne dersiniz?

Cevap: Bu mezhep tarafdarlarının son derece gayretlerine rağmen bir nazariye halinden çıkıp da bir ilmî hakikat sûretini alamamıştır. Fakat tabii ilimler uleması teşekkül ve tekemmülün meydana gelmesini haricî bir sebep aramaya lüzum bırakmadığı için bu nazariyeyi kabul etmişlerdir.

İNKILÂB MEZÂLİMİ

TÜRK MİLLETİ'NDEN GELECEĞİN TARİHÇİSİNE RAPORLAR

KERPİÇ HALİNE GELEN KUR'AN-I KERÎM'LER

— 2 —

İ. Hakkı Konyalı

Allahın velisi Düğümlü Baba'nın âile şeceresi dört seçken halifeden Hz. Ömer'e kadar çıkar. Dedesi Sultan II. Mehmed Fâtih'le İstanbul fethine katılmış, adı peygamberin müjdelediği **«iyi askerler»** arasında yer almıştı. Fâtihle beraber Amasra'nın fethinde de büyük hizmetler yapmıştı. Düğümlü Dede H. 1200, M. 1785 yılında doğmuş ve H. 1283, M. 1866 yılında Sultan Abdülaziz zamanında seksen üç yaşında Allah'ın rahmetine göçmüştür. Düğümlü Dede Sultan II. Abdülhamid gibi Osmanlı Âyan azasından Kemal İsmail Paşa'nın da mânevî mürşidi idi. Paşa da öldüğünde mürşidinin ayak ucuna gömülmüştür. Kendisi çok zengindi, klâsik deyişle **«Fenâ fi Düğümlü Baba»** olmuştu. Yani kendisini **«Düğümlü Baba»**nın içinde eritmiş ona pek sâdık bir mürid olmuştur. Kemal İsmail Paşa mürşidi için ciltler dolusu kitap yazmış, onun doğum ve ölüm yıllarını ebced hesabıyle beyitlendirmek için binlerce mısralık tarihler düşürmüştür.

Ben Ankara'da Vakıflar Umum Müdürlüğü Arşivinde Kemal İsmail Paşa'nın 570 numarada **«İstanbul-u Evvel»** defterinde Türkçe bir vakfiyesini buldum ve ilim âlemine tanıtmak hizmetini yaptım. Kemal İsmail Paşa bu vakfiyesiyle Düğümlü Baba Zâviye ve Türbesine büyük gelirler sağlayan çiftlikler vakfetmiştir.

Düğümlü Baba'nın adı **«Seyyid Hacı Mustafa»**dır. Türbesi üç bölüm ve göz halinde tonoz örtülüdür. İlâhî meczuplardan Düğümlü Baba, bu tekkenin müridlerindendi. Orada yatar kalkardı. Öldüğünde de buraya gömülmüştür. Burası Sultan II. Mahmud'un zamanında zâviye hâline getirilmişti. Türbede beşi kadın, sekizi erkek, ikisi çocuk olmak üzere onbeş kişi gömülüdür. Burada gömülü olanlardan elli yıl önce ancak şunların adlarını tesbit edebilmişdim: Düğümlü Baba, Kemal Paşa, Beykozlu Çıplak Mustafa, Nakşî, Şeyhi Mahmud, Meczuplardan Hâfız Mehmed, Çıplak Mustafa'nın kızkardeşi Cemîle Kemal İsmail Paşa'nın karısı Hasna Hatun, halayıklardan Kamer Hatun...

Sultan Abdülaziz re Düğümlü Baba'nın büyük bir velî olduğuna inanırdı. Bu pâdişah türbede gömülü olan Çıplak Mustafa'ya on lira maaş bağlamıştı. Vaktiyle İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü'nde bulunan 342 numaralı defterin 189. yaprağında bulduğum 1338 rûmî (M. 1922) tarihli bir yazıda bu tekke hakkında geniş malûmat vardı. Kemal İsmail Paşa Ankaralı Vecihî'nin oğludur.

★

Bir mektub:

MUHTEREM KADİR MISIROĞLU

SEBİL'de okuyucular için ayırdığınız, *İNKILÂP MEZÂLİMİ* adlı sütunda yayınlanmak üzere hafızamda kalan iki hâdiseyi anlatmak istiyorum.

Cumhuriyetin ilânıyla başlayan zulüm, tedhiş ve mâneviyat yıkıcılığı olanca hızıyla, Millî Şef denilen «*İnönü*» devrinde de devam etmiş, bu zulümden Türkiye'nin her tarafı nasibini almıştır. Bu zulme misâl olarak 1940'larda görgü şâhidi olduğum ve işittiğim iki hâdiseyi nakledeceğim.

Ankara'nın Çubuk ilçesine bağlı Yukarı Çavundur Köyü'nde, köy hocasından Kur'an-ı Kerim dersi aldığımız sırada köye gelen «*Kel Vâhid*» ismiyle mâruf muallim, köyümüzle birlikte. «Hacılar» ve «Okçular» köylerinden topladığı Kur'an-ı Kerimleri bir çuvala doldurup köy meydanına getirmiş, çeşitli hakaretlerle üzerine oturup tepindikten sonra:

«— Bundan böyle bu kitapları okuyan, okutan ve evinde saklayanlar derhal hapse atılacaktır!.» şeklinde bir de tehdit savurmuş, kitapları da alarak defolup gitmiştir.

Bu hâdise üçyüz hânelik köyün gözleri önünde cereyan ettiği halde hiç kimse ses çıkaramamıştır.

Diğer hâdise de şu şekilde olmuştur: Yine aynı köyde Ezânın türkçeleştirildiği sırada, köy hocası bulunan «*Bayram Hoca*» isimli zat, evden câmiye giderken, yavaş sesle okuduğu Ezân, bir yedek subay tarafından duyularak, hemen Ankara'ya bildirilmiştir. Bunun üzerine Ankara'ya çağrılan bu ihtiyar ve muhterem hoca, vâli *Nevzad Tandoğan*'ın huzuruna çıkarılarak çok çirkin bir şekilde karşılanmıştır. Vâli, mezkûr zâtın sakalından tutup aşağı doğru çekerek ağzını açmış ve burada söylemekten hicâb duyduğum çirkin bir ifâde kullanmıştır. Hoca efendi bunun üzerine vâlinin ağzının ortasından vurulması dileğiyle Allah'a yalvarmış, vali de aynı şekilde öldürülmüştür.

Bu hâdiselerin aynı köyde hâlâ yüzlerce görgü şâhidi vardır. O devre âid bu ve buna benzer zulüm, tedhiş ve mâneviyâtı tahkir hareketleri sayılamıyacak kadar çoktur. Ancak, burada hâfızamda kalan büyük ölçüde vicdan ve mâneviyâtı rencide eden bu iki hâdiseyi kaydetmekle yetindim.

Gelecek nesillerin, dost ve düşmanlarını tanımaları, onların dün atalarına ve dinlerine karşı yapılan bu hareketlerin bugün ve yarın kendilerine de yapılabileceğini hesaba katarak, bu hınç ve azimle imanlarını bilemelerine vesile olması bakımından bu hâdiseleri açıklamayı mukaddes bir vazife addettim. Elbette imanlı gençlik bir gün bunların hesabını soracaktır.

Halid Ünal

Yahya Efendi Dergâhı'nın Son Şeyhi

ABDÜLHAY EFENDİ'NİN MEKTUPLARI

GIYBET

Bu vesile ile ahlâk kitaplarımızda geçen bir vak'ayı anlatayım: Sülehâdan bir zat, memleketi câmi-i kebirinde bir Cum'a günü hutbe esnasında hatibe bakarken, ayni hatibin başında silindir şapka, arkasında siyah bir papas cübbesi olduğu halde iradı hutbe ederken görür, şaşırır. Uyukladığını zannederek doğrulur, gözlerini siler, daha dikkat ve ihtimamla bakar. Uyku muyku değil, basbayağı bir papas serpûşu ve cübbesi. Etrafındaki cemaate bakar. Kendisinde olan telâşı onlarda göremez. Halbuki, müslüman olmak itibâriyle hepsinin şaşırmış olacağını tahmin eder. Anlarda bu şaşkınlığı göremeyince, şu hâlin kendisine mahsus, Cenab-ı Hakkın hatibin siretinde bulunan küfür ve inkârın sûretine çıktığını ve bu sırrı da Allahü cellenin buna keşfeylediğine inanır, ve o câmii terk eder. Eder, amma şu keşfine kuvvetle inandığı için, taşkınlığından mal bulmuş mâğrıbî gibi bu sırrı açacak bir yer arar, arar. Nihayet âmmenin hüsnü zannı bulunan, zamanın urefâsından bir zata şu keşfini açar. O zat ta hakikaten ârif imiş ki; bunu dinledikten sonra bir müddet düşünür. Sonra tebessümle sorar. «Senin bu zat ile, beşeriyet bu ya, bir geçmişin varmı?» Adam, «evet şu kadar sene evvel filân vakit bir mes'ele dolayısıyla bu hatiple epey bir kavga etmiştik. Hâlâ o kavganın izi kalbimden tamamiyle silinmiş değildir.» der. O, ârif olan zat da der ki, «Oğlum, senin keşif dediğin şey, senin kalbinde o geçen kavga dolayısıyla hatibe hasıl eylediğin iğbirar, inkisar ve nefreti küllî dir ki; senin gözlerinde küfür ve inkâr sûretiyle temerküz etmiştir. Sen herkesin tanıdığı imam ve hatibe karşı vehm-ü hayâline keşf-ü kerâmet eseri vererek sûizanna kalkma! Ve tevbe ve istiğfara müsâreat ve o adamdan istihlâl ederek barışmanın çaresine bak. Yoksa bir mü'mine karşı sui zannın cezâsını pek ağır sûrette şahsında görürsün. Der ve adamı irşad eder. Bu hastalığa yegâne çâre «*Yâ eyyühellezine âmenû ictenibû kesiren.. ilh..*» (Sûret-ül Hücûrat 26 ıncı cüz, 16 ıncı sahifenin başıdır.) Emr-i ilâhisine imtisal ile kapalı olan sûizann kapısını açmayup kapalı kalması husûsunda nefsinle mücâhede etmektir. Allahü a'lem, mâali şerifi (ber muktezâ-yı iman) çok def'alar yani hemen hemen her zaman zann ve vehimden kaçının. Çünkü bazı zannlar ve vehimler vardır ki; pek büyük günahtır. Birbirinizin arkasından mesâvisini söyliyerek gıybetlerde bulunmayınız. Gıybet denilen hâl pek mezmum ve müstekreh bir huydur. Tıpkı ölmüş bir adamın lâşesini yemek gibidir. Tab-ı selim sâhibi insan hoşlanmaz Estâiyzübillah «Yuhibbu ahadeküm... ilh...»

«Sizden biriniz ölmüş kardeşinin etini, lâşesini yemekten hoşlanabilir mi? Hayır, belki ikrah edersiniz. Öğürür, kaçarsınız. O halde «Vettekullâhe innallahe tavvabürrahîm.» Allahtan bu emrine ve nehyine muhâlefetten korkunuz ve kaçınız. Şimdiye kadar hasbil cihale yaptınız ise, fart-ı nedâmetle pişman olup tevbe ediniz ki; Allah (C. C.) tevbe edip rahmete iltica eden kullarının tevbesini kabul ve onları saha-i rahmetine idhal eder, yarlığâr. Cenab-ı Hak, gıybeti ölü kardeşinin etini yemekle tavsif buyuruyor. Çünkü, gâip hâzır gibi değildir. Hazır olan kimse, kendini müdafaa edebilmek imkânına çok def'alar mâlik olabilir. Zavallı gâip ise, tıpkı ölü gibi, kendi arkasından söz söyleyenler, etini yeyenlere karşı müdafaa imkânına sâhip olamaz. Fakat onun bulunmamasıyla beraber hakkı ziya'a uğramaz. Anın rabbisi hazır ve nâzırdır. Müdafaadan âciz kulunu, kendi yenilmez ve dâimâ gâlip kuvvetiyle müdafaa eder. Hakla muharebe ise dâimâ mağlubiyetle neticelenir. O halde «Vettekullâhe» emriyle hakkın gazap ve intikamından korunmak, ve anın bab-ı rahmetine tevbe ve rucû' ile sığınmağı emrediyor. İnsan söylediği sözde mûhik bile olsa, giyâben aleyhte irad-ı kelâm etmekten sakınmalıdır. Başkaları yaparsa bile, kendisi sukûtu ihtiyar etmeli ve mümkünse o meclisten, karşısındakilere anlatmadan ayrılmalıdır. Ablana, senin şu lüzumsuz kabahatini affetmesi ve seni mâzur görebilmesi için çok şey söyledim. Mütehassis ve müteessir oldu ve sana cevap yazacağını söyledi. Her halde sen ona mektup yazarak itizar etmek lâzimesini iyfa etmek istersen (ki elbette istersin) sakın açık sûrette yazma ki, belki tesâdüfen ele geçer. Hayır aynı şer olur. Kapalı tarzda tarziye ve istifayı kusur şu vazife-i mefruzayı edada kâfidir. Bir erkek kıskançlık gösterebilir. Çünkü temiz ve asil bir müslüman erkek âilesini sever ve gözünden bile kıskanabilir. Fakat kıskançlığın derecesini evhama kadar götürürse âile hayatı kalmaz. Zir-ü zeber olur. Binâenaleyh vefâlı olmak isteyen vefâlı âdem olmalı!

GÖZ Oldur ki hakkı göre..

Salâhaddin Eş

BUHRAN

Türkiye'de, önüne geçilmez bir sar'a nöbeti halinde devam edip giden ictimâî buhranların temelinde yatan sâikleri iyi teşhis etmek gerektir. Aksi halde son günlerde yeniden ağızlarda dolaşmaya başlayan «örfî idâre» ve «askerî müdâhaleler» zâten karma karışık olan ictimâî hastalıklar tablosunu daha da içinden çıkılmaz bir sûrette sise boğmaktadır. İşte 27 Mayıs ve 12 Mart!... Her gün değişik değerlendirilmelerine şâhid olmaktayız.

Devlet ile siyasî rejim arasındaki münâsebeti, bir gemi ile o geminin kaptan köşkü arasındaki alâkaya benzetebiliriz. Türk devleti'nin idâre tarzı Cumhuriyettir. Fakat bu rejim yarım asırlık bir geçmişe ulaştığı halde henüz kendisine mahsus bir istikrar kazanamamıştır. Çünkü kaptan köşküne hâkim olan güçlerle halk arasında bir âhenk kurulamamıştır. Bu yüzden rejim kendine mahsus bir mantığı hâkim kılamamaktadır.

Bütün demokrasilerde olduğu gibi Türk siyasî rejiminde de üç ayrı kuvvet ve merci mevcuttur: Kazâ, Teşri' ve İcrâ kuvvet ve mercileri... Bunlar birbirinden müstakil bir sûrette faaliyet gösterirler. Buna «*tefrik-i kuvâ*» yani kuvvetler ayrılığı prensibi adı verilir.

1924 Anayasası bu üç kuvveti de - şeklen - TBMM'de toplamıştı. Bu üç kuvvetin tek bir elde toplanmasının istibdâda ve devleti kanlı bir zulüm âleti haline getireceği siyâsî edebiyâtta müteârife olarak kabul edilmiştir. Çünkü, böyle olduğu takdirde kanunları yapanla tatbik eden irâde, aynı olacaktır. Bu irâde bir şahsa âid olduğu takdirde rejimin diktatörlük mâhiyetini kazanacağı tabiîdir. Zamanımız doktrinlerinde bunun arzu edilmemesi sebebiyle şahıs yerine millet ikâme edilmek istenmiştir. Bizdeki tatbikatta Osmanlı idâresi - bilhassa mutlak hükümdarlık devrindeki şekliyle - misâl gösterilmekte ve bunun mahzurları sıralanmaktaydı. Halbuki, Osmanlı idâresinde bilinen manâsıyle bir kuvvetler birliğinden ve mutlak hâkimiyetten bahsedilemezdi. Zirâ teşri' yani kanun koyma selâhiyeti vâzı' kanunun irâdesine keyfî bir sûrette terkedilmiş olmayıp İslâm hukukunun değişmez istikâmetlerine tâbi olmak mecburiyetindeydi. İslâm'da ise kadıların istiklâli münâkaşa dahi edilemez bir gerçekti. İdârî hiyerarşi içinde yer alan âmirlerin de belli ölçüler içinde istiklâlleri vardı. İcrâ kuvvetinin başı olan pâdişah, tâbi olduğu İslâm hukuku bakımından irâdelerinin meşrûiyet kazanabilmesi için Şeyhülislâmların şerîate muvâfakati belirten «fetvâ» larına muhtaçtı. İslâm tarihi zâlim hükümdarlara karşı-hayatını kaybetmek pahasına da olsa - hakîkatı haykıran İmam-ı Âzam gibi nice örneklerle doludur.

Ünlü Alman kumandanı Moltke 1830 larda geldiği Türkiye'den Almanya'ya yazdığı mektuplarda - o Batı'ya kulluk tavırlarının başladığı yıllarda bile - Kur'an nizâmının kendisini hissettiren müessiriyeti karşısında hayretini gizliyememekte ve «pâdişah bizim zannettiğimiz gibi kendi başına buyruk bir despot olmayıp Kur'an hükümleriyle bağlıdır. Kur'an karşısında pâdişahla ahâliden her hangi bir kimse arasında hiç bir fark mevcud değildir» demektedir.

Bizim körü körüne tâkipçisi olduğumuz Batı'da İslâm'daki bu «*kuvvetler ayrılığı*» prensibi, devlet anlayışına gireli sâdece iki asır olmuştur. Nitekim ilk olarak Monteskieu «*kuvvetler ayrılığı*» prensibinin bulunmadığı bir yerde kanlı bir zulüm nizâmının mevcud olacağını» söylemiştir.

Bizim bugünkü rejimimizde nazarî olarak resmen şu mantık câridir. Devletin ve hâkimiyetin sahibi millettir. Millet bu hakkını muhtelif uzuvları vasıtasıyla kullanır. Milletin reyiyle teşekkül eden Meclisler kanun yapar; Hükûmet tatbik eder ve mahkemeler de İcrâ'nın, kanunları doğru tatbik edip etmediğini kontrol eder.

Fakat... Tatbikatta milletin hâkimiyeti görülmemektedir. Çünkü Cumhûriyet'in temel vasfı olarak kabul edilen lâiklikle, milletin inançlarının, devlete aksetmesi önlenmiştir. Nitekim mevcut anayasanın 2 ci maddesinin gerekçesinde lâiklik «dinin devlet işlerine karışmaması ve hukukun aklî olmayan (naklî) kaynaklarının tesiri altında bulunmasını» ifâde eder bir tarzda yer almıştır.

Böyle bir durumda millet hâkimiyeti demek olan Cumhûriyet'ten değil, bir zümre hâkimiyetinden, bir oligarşiden bahsedilebilir. Bu ise rejimi kendi mantığına ters bir duruma getirip, «*kuvvetler ayrılığı*»nın «*kuvvetler aykırılığı*»na müncer olmasıdır ki; bugün vardığımız hal de işte budur. Nitekim, millet Meclislere ve onun içinden çıkan Hükûmet kısmen de olsa bir yön verebilmekte ve fakat hele «*Anayasa Mahkemesi*» ve «*Danıştay*» gibi, itiraz bulunmayan merciler, millet ekseriyetinin benimsemesi mümkün olmayan kararlara varabilmektedir. Diğer taraftan nisbeten milletin irâdesine göre şekillenen meclis ve hükûmetler, devlet başkanlarınca da sınırlanmakta, fakat aynı şey adlî merciler için vârid olmamaktadır. Hatta devletin başı da doğrudan doğruya millet tarafından seçilmemekte ve millete karşı mes'ul addedilmemektedir. Gerçekten - «*vatan ihâneti*» dışında - her türlü suç isnâdından berî kılınmaktadır. Bunlar ise cumhuriyetin şekilden öteye geçip, kendi mantığına uygun bir öze kavuşmasını engellemektedir.

Zümre hâkimiyeti tasallutlarının devam ettiği bir yerde rejimin adı cumhuriyet de olsa, buhrandan ve anarşi rüzgârlarına göre rota değiştirmekten kurtulamıyacaktır.

Sebil

TARİH

KUVA-YI MİLLİYENİN KADIN

— IV —

İlk Mübeşşirler

Türk kadınının tarihte «vatan için» yaptıklarını kronolojik olarak sayıp dökmek mevzuumuz haricindedir. Biz, daha ziyâde Türk Milleti'nin «hârim-i ismetinde» cereyan ettiği için son derecede büyük bir ehemmiyeti hâiz bulunan Türk-Yunan muhârebesindeki faaliyetleri ele almak istiyoruz. Ancak bu mevzua girmeden evvel «Kuva-yı Milliye'nin Kadın Kahramanları» nın bir nevi ilk mübeşşiri olan iki kadın üzerinde durmak istiyoruz:

Tarihlerimizde «Doksan üç Harbi» denilen 1878 Türk-Rus harbi Sultan II. Abdülhamid Hân'ın ilk saltanat yıllarına rastlar. Selefi büyük hükümdar Sultan Abdülâziz, Devleti vesâyeti altına almak isteyen hâin bir kadronun komplosuna kurban giderek taht'tan indirilmiş ve birkaç gün sonra câniyâne bir sûrette katledilmişti. Bu elim hâdisenin amme vicdânında uyandırdığı aksülâmel komplocuları müşkil bir duruma sokmuştu. Bunlar, Sultan Abdülâziz Han'ın katliyle sarsılan itibarlarını kurtarmak ve amme efkârını bambaşka mes'elerle oyalayıp avutabilmek için bir dış gâile ihdâs hevesine kapılmışlardı. Sultan Abdülâziz Hân'ın Dünyada ikinciliğe yükselttiği Türk Donanması'na ve Kara Ordusu'na güveniyorlardı. Fakat ordu bir ihtilâle karışmış olmasından dolayı iç düzen ve disiplini bozulmuş, harbedemez bir durumdaydı. Bunu gören büyük siyâset dâhisi Abdülhamid Hân, Mithad Paşa ve arkadaşlarının arzu ve heveslerine karşı çıkarak mâcerâdan başka birşey olmayan bu harbi önlemek için sonsuz bir gayret sarfetmiştir. Fakat tahta henüz çıkmış bulunuyordu. Duruma tam manâsıyla hâkim değildi. İhtilâlciler, bugün pek çok yapıldığı gibi talebeyi sokağa dökerek yeni pâdişah aleyhinde nümâyiş yaptırdılar. Pâdişah'ın Rus taraftarı olduğunu ve aklî muvâzenesi bozulduğu için bir müddet evvel taht'dan indirilmiş bulunan V. Sultan Murad'ı istediklerini bağırttılar.

Bu gibi karışıklıkların ortaya çıkması yüzünden Pâdişah, ihtilâlcilere mecbûren boyun eğerek harb emrivâkisini kabul etti. Fakat ast-üst münâsebetleri bozulan ordumuz, Rus Ordusu'na fâik bulunmasına rağmen, büyük bir mağlûbiyete uğradı. Ruslar, Batı Cephesinde Ayastefenos (Yeşilköy) a Şark Cephesi'nde ise Erzurum'un yakınındaki «Aziziye» tabyalarına dayanmıştı. İşte bu Aziziye tabyalarında cereyan eden çarpışmalarda iki büyük Türk kadını, Türk tarihinde sayısız olan erkek kahramanlarla kıyaslanabilecek ölçüde celâdet ve mukâvemet göstermişlerdir. Bunlardan biri son zamanlara kadar yaşayan NENE HATUN diğeri

Kuva-yı Milliyenin Kadın Kahramanları'nın ilk mübeşşirlerinden-
DOKSANÜÇ HARBİ KAHRAMANI NENE HATUN

TARİHTEN FIKRALAR

NAKLEDEN : VAK'ANÜVİS

SEFERE DAVET :

Yavuz Sultan Selim, Osmanlı Padişahları içinde müstesna mevki olan bir şahsiyettir. Cesur, mütedeyyin, imanı tam, hiçbir şeyden yılmayan, azimli ve gayretli bir padişahtı. Has nedimi Hasan Can:

«Bir kış gecesi sabah namazını kıldıktan sonra Sultan Selim'in hizmetine koşmuş. Padişah,

— Hasan bu gece ne rüya gördün?... diye sormuş, Hasan Can rüya görmediğini söyleyince;

— Böyle uzun geceler rüyasız geçmez, benden saklama diyerek ısrar etmiş. Nedimi yemin edince garibine gitmiş. Meseleyi değiştirmişler. Bir müddet sonra onu bir iş için Kapıağası Hasan Ağa'ya göndermiş. Hasan Can oraya vardığında, gayet mütedeyyin bir zat olan Ağa'yı düşünceli ve gözlerinden yaşlar akar bir halde bulmuş, Ağa'ya hitaben;

— Ağa hazretleri... kalbiniz gamnak (üzüntülü), gözünüz nemnak (yaşlı) bu ne hâldir, deyince; Ağa «bu gece bir rüya gördüm» diyerek anlatmaya başlamış;

— «Arap simasında nûranî kimseler ellerinde bayraklarla baştan tırnağa silâhlı Saray-ı Hümayun kapısına gelmişler. İçlerinden biri biraz öne çıkarak Hasan Ağaya:

— Ben Ali bin Ebu Talib (Hz. Ali) bu arkamda gördüğün zevat da, Peygamberimizin cümle Ashâbıdır. En ön safta gördüklerin ise, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'dır... Var git Selim Han'a haber ver «Haremeyn Hizmeti» ana sipariş olundu demiş.» Hasan Can huzura koşarak;

— Padişahım, demiş rüyayı gören ben kulunuz değil, Saray Ağası Hasan kulunuzdur ve rüyayı olduğu gibi anlatmış. Yavuz nedimine dönerek:

— «Çocuk... ben sana demezmiyim ki Ecdadım bir yere memur olmayınca hareket etmezdi. Velâyet ve kerâmet sahibi idiler. Onlara yalnız ben benzemedim. Ama Mısır seferimin Rüyasını bu kulum gördü» demiş.

TAHT DUASI :

Sultan İbrahim, Osmanlı tarihinde hakkı yenmiş bir padişahtır. Gün geçtikçe atılan iftiralardan kurtularak hakiki şahsiyetine kavuşan bu talihsiz padişah; aynı zamanda halkın sevdiği ve hürmet ettiği bir şahsiyetti. Aşağıdaki sözler ona «Deli» diyenleri utandırmağa kâfi gelir sanırım.

Tahta geçen her padişah o makama oturmadan bir dua ve merasim yapırdı Sultan İbrahim'in tahta geçmesi şöyle olmuştur.

«Mukaddes Emânetler arasında bulunan Hz. Ömer (r. a.) in sarığını getirdiler. Bu sarık adalet timsali İslâm büyüğünün kendi elleri ile sarıldığı gibi durmakta idi. Bin yıldan beri kıvrımına dahi dokunulmamıştı. Sultan İbrahim «Bismillah» diyerek sarığı kemalî hürmetle almış, başında bulunanı çıkarmış ve bu tarihi sarığı giymişti. Sonra İmparatorluk tahtının önünde kısa bir tereddüt geçirmiş ve ellerini açarak, yüksek sesle:

— Ya Rab!... Bencileyin abd-i zaifi bu makama lâyık gördün, şu tahta oturduktan sonra yer yüzünde irademin önüne geçecek kuvvet bulunmayacak, koca bir devletin topraklarında yaşayan insanların mal can ve emniyeti iki dudağımın arasından çıkacak emre bağlı kalacakdır. Eğer ben zulüm ve gadir ile onlara bir kâbus olursam, Ya Rab!... İşte o zaman kudretini göster ve beni kahret!... dedi.

Dinleyenleri hayretler içinde bırakan bu dua, Akabe-i Kibriya'ya karşı bu kısa hitab, vazifesinin mes'uliyetini idrak etmiş bir hükümdar sözü idi.

Sultan İbrahim tahta oturduktan sonra da:

— Ya Rab!... Zamanımda ümmeti Muhammed'i hoşhal eyle, demişti.

KAHRAMANLARI

Aynur Mısıroğlu

ise KARA FATMA'dır.

Nene Hatun, Rusların Aziziye, tabyalarına dayandığı sırada çiçeği burnunda bir yeni gelindi. Erzurum'a bu vahim haber ulaşınca, şehrin kadınlarını toplayarak ellerine geçirdikleri kazmalar, baltalar, satırlar ilh... ile düşmana karşı giderek değme erkeğin bile gösteremiyeceği bir kahramanlıkla düşmanı püskürtmüşlerdir.

Bu muhârebelerde temâyüz eden kadınlardan biri de, bir iki tefrika evvel resmini derceylediğimiz Kara Fatma'dır. Kara Fatma, bir aşîret resisinin kızı idi. Genç yaşında etrafına kendisi gibi mücâhide kadınları toplayarak âdetâ gönüllü bir alay teşkil etmişti. Onları disiplinli bir ordu efrâdı gibi sevk ve idâre ediyordu. 1878 Türk-Rus muhârebesinde Kara Fatma'nın gösterdiği kahramanlıklar müstakil bir kitap teşkil edebilecek kadar çoktur. Başka milletlerde olsa böyle mevzuulardan nice roman ve film senaryosu çıkarırlar. Bizde bir müddet konuşulduktan sonra tarihin kalın nisyân perdesi altında kaybolup gider. Nitekim Kara Fatma'da böyle olmuştur.

Türk kadını Millî Mücâdele devrine kadar harbler için, daha ziyâde «teşvik edici» bir rol oynamıştır. Çocuğunu «Ya şehid ol, ya gâzi!...» ninnileri ile kundaklayıp büyütmekten başlayan bu rol, onu davul zurna önünde iftiharla, göğsünü kabartarak askere uğurlamak ve şehâdet haberi geldiğinde metânet ve iftihar hisleriyle karşılamak gibi çeşitli sûretlerde tezâhür etmekteydi. Bunun yakın devirlere dâir tipik bir misâlini zikredebiliriz:

Balkan Harbi'ne iki iyi yetişmiş evlâdını birden gönderen bir Türk kadını„ (ki ismini vermek istemediğimiz yakın bir arkadaşımızın babaannesidir.) harb bozgunu üzerine başsız kalıp sağa sola dağılan efrâd arasında her nasılsa evine ulaşabilmiş Hüsrev adındaki oğlunun, bahçe kapısını çizmesiyle itip içeri girmesi üzerine bahçe kuyusundan su çekmekteyken onu görür görmez, evlâdını görmenin ve onun hayatta olduğunu müşâhede etmenin sevincine kapılmadan:

«— Hüsrev, askerden mi kaçtın?!...» diye feryâd etmiştir. Bu, Türk kadınının, asırlarca devam eden müşterek hissiyâtını temsil ve ifâde eden bir hâdisedir.

Millî Mücâdele'nin hiç üzerinde durulmamış olan mânevî temellerinden biri de hiç şüphesiz yukarıdaki misâlde tecessüm eden Hüsrev'in annesi gibi kadınların hizmet ve gayretleridir. Müslüman Türk kadınlığının bir nevî kendine dönüş mevsiminde bulunduğu şu sırada, bu hizmetleri hatırlamanın son derecede büyük bir faydası ve ehemmiyeti vardır. Zira, geçmişteki şanlı zaferler, muhakkak ki beşikleri nur yüzlü anaları tarafından «Ya şehid ol, ya gazi!...» temennisi ile sallanan vatan çocuklarının eseri olmuştur. Elbette ki; müstakbel kahramanlıklar da böyle olacaktır. Bu yüzden millî silkiniş ve uyanışımızda en büyük rolü yine Müslüman Türk kadınlarından beklemekteyiz. Bu ümidin aldatmaz esbâb-ı mûcibesi ise, Millî Mücâdele esnâsında muhterem annelerimizin yaptıklarıdır. Gerçekten Türk kadınlığı îman ve vatan duyguları ile meşbû olarak bizzat ifâ ettikleri hizmetler kadar, erkekleri gayret ve fedâkârlığa azmettirmeleri ile de büyük bir rol oynamışlardır.

Hakikaten erkeklerin canhıraş bir sûrette silâha sarılmalarının temel sebeplerinden biri de, düşmanın iffet ve ismet timsâli şerefli Türk kadınına karşı vâki tecâvüzleri idi. Zira Türk millî vicdânı, kadına tecâvüzü asla affedemezdi. Ancak, Türk kadınlığı erkeklerine karşı bu azmettirme rolünü aktif olarak oynamaktan da geri kalmamıştır. Buna dâir verilebilecek yüzlerce misâlden sâdece birini dikkatlerinize arzedelim:

Kuva-yı Milliye'nin meşhur kahramanlarından Yörük Ali Efe, Aydın'da kızanlarıyla birlikte bir pınar başına gelmişti. Yıl 1919 du. Yunan palikaryaları murdar ayaklarını İzmir'de vatan toprağına henüz basmış bulunuyordu. Yörük Ali Efe adamlarıyla birlikte su içmek ve atlarını da sulamak istiyordu. Pınara doğru yaklaşınca suyun başında bir yörük kızı bulunduğunu gördü. Fakat kızın tutumunda bir gayri tabiîlik vardı. Zira, o zamanın an'anesine göre erkeklerin suya doğru yaklaştığını görünce kenara çekilip onlara yer vermesi gerekirdi. Halbuki yörük kızı hiç tınmıyor, erkekleri görmemiş gibi davranıyordu. Bu durum karşısında kadının hareketini kendilerine karşı bir saygısızlık addeden Yörük Ali Efe:

«— Bre Hâtun!... Neden kenara çekilip erkeklere yol vermezsin!..» diye seslendi. Bunu duyan Yörük kızı lâkayd bir şekilde başını kaldırdı. Öfkeli bakışlarını bir müddet efelerin yağız çehrelerinde gezdirdikten sonra:

«— Ağam, ben bu memlekette erkek olduğunu bilmiyordum. Siz varsanız ve erkekseniz nasıl olmuş da Yunan İzmir'e girebilmiştir... Bizim gibi hâtun kişilerin ırz ve canlarına tecâvüze yeltenebilmiştir, söyler misiniz?!...» diye karşılık verince, Yörük Ali Efe, bu cesur Yörük kızının kendilerine neyi anlatmak istediğini kavrayarak atını mahmuzlayıp Yunan'a karşı gitti. Dağlarda başı boş gezen Yörük Ali Efe, o andan itibaren îman ve cesâret sahibi olan bu Yörük kızından aldığı dersle kahraman bir kuva-yı milliyeci olmuştur.

Aydın'lı bir Yörük kızı, baştan başa silâhlı bir efe grupuna bu dersi verirken İstanbul'daki münevver Türk hanımları da boş durmuyorlardı. Gerçekten İzmir'in Yunan Palikaryalarınca işgâli derin ve umûmî bir infiâle sebep olmuştu.

Gelecek Sayı:

KADINLARIN İSTANBUL MİTİNGLERİ

TÜRKÇESİ

Ahmed SELÂMÎ

Lâiklik Maskesi

Tanzimat ile başlayıp günümüze kadar devam eden bütün inkılâb ve ihtilâllerin tamamı, menşei itibarıyla yüzde yüz materyalist ve ateist temellere dayanmışdır. Bu itibarla da, en büyük mânia olarak ilk hedef hâlinde dâima İslâm Dîni (Şerîat) akla gelmişdir.

Ancak bu inkılâb ve ihtilâllerin sevk ve idârecileri, millete nazaran küçük bir ekalliyet olduklarından; ve milletin sâhib olduğu îmân manzûmesinin kendi felsefeleri ile mevcut zıddıyyetini bildiklerinden; netîceden de karşılarında milletin mukâvemetini görmek istemediklerinden, İslâm Dînini (Şeriatı) bir defada ve apaçıkça (yasak) edememişlerdir. Halbuki pek açık bilinen bir hakikat şudur ki: Materyalizm ve ateizmin yaşaması İslâm Dinînin (Şerîatın) yok olmasıyla; veya İslâmiyyet'in varlığı, karşısındaki zıdlarının yokluğu ile kâimdir. İslâmiyyet (Şerîat) bir defada ve apaçıkça kânun dışı ilân edilemeyince tek hal çâresi, O'nu, tamâmen kânunların içinde ve sımsıkı tutmak olacakdır!...

2 Mart 1340 - 1924'de teklîf edilip bir gün sonra 3 Mart 1924'de kânunlaşan maddelerin bir kısmı şöyledir:

«Madde: 1 — Türkiye Cümhûriyetinde muâmelât-ı nâsa dâir olan ahkâmın teşri' ve infâzı T.B.M.M. ile onun teşkil etdiği hükûmete âid olup Dîn-i Mübîn-i İslâmın bundan mâada i'tikâdât ve ibâdâta dâir bütün ahkâm ve mesâlihinin tedvîri ve müessesât-ı Dîniyye'nin idâresi için cümhûriyyetin makarrında bir Diyânet İşleri Reisliği makâmı te'sis edilmisdir.

Madde: 2 — Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti mülgâdır.

Madde :3 — Diyânet İşleri Reisliği Beşvekîlin inhâsı üzerine Reisicümhûr tarafından nasb olunur.

Madde: 4 — Diyânet İşleri Reisliği Başvekâlete merbutdur (bağlıdır.) Diyânet İşleri Reisliğinin bütçesi başvekâlet bütçesine mülhakdır. Diyânet İ. Reisliği hakkında bir nizamnâme tanzîm edilecekdir.

Madde: 5 — T.C. memâliki dâhilinde bilcümle cevâmi' ve mesâcîd-i şerîfenin ve tekâyâ ve zevâyânın idâresine; imam, hatib, vâiz, şeyh, müezzin ve kayyımların ve sâir müstahdemînin ta'yîn ve azillerine diyânet işleri me'murdur.

Madde: 6 — Müftülerin mercii diyânet işleri reisliğidir.»

Bundan sonraki maddeler ise bize âid olsun...

Madde: 1 — «Müftülerin mercii diyânet işleri», imamların mercii müftülükler olur; diyânet reisinin inhâsı başvekîlin, nasbı da Çankaya'nın elindeki kalemin ucunda olursa; imamın arkasındaki ümmetin «mercii» neresi olur?... Devletin «mercii» de materyalizm ve ateizm olursa... İmdi «merci'» bakımından toparlayalım: Cemaat-İmam-Müftü-D. Reisi-Hükûmet Reisi-Devlet Reisi-Materyalist Felsefe.

Fetvâ vermiyoruz. Sâdece, sıfır numara bir akıl ve mantık için bile apaçık ortada olanların tasnîfini yapıyoruz!...

Madde: 2 — Dînin devlete, devletin de dîne karışmaması demek olan; bu ikisinin mutlak ma'nada ayrılması demek olan (lâiklik - ılmâniyye), hangi zerresiyle neresinde?... Lâikliğin zemzemle yıkanmışı bile olsa, ŞERÎÂT'ın bunun hakkında vermiş olduğu hüküm, mevzuumuzun dışında... ŞERÎÂT, buna bile (mutlak küfür) dese, bu, mü'mini alâkadar eder, başkasını değil. Ölçü, îmân edenin, îmân etdiği nizamdadır... Materyalizmin her şûbesindeki herhangi bir ferd için de bu böyle...

Sadede gelelim: Lâikliğin zemzemle yıkanmışını değil de, «Fransız ihtilâlinin piçi» olanını bile bu vaz'iyyetde Türkiye'de görebilmek mümkin midir?. Aslâ.

Madde: 3 — Öyle ise «efendimiz, mefendimiz» denilen; «iradesi» üzerinde irâde ve hâkimiyet tanınmadığı bildirilen millet, bu lâflarla alabildiğine kandırılıp aldatılıyor.

Madde: 4 — «Muâmelâtın teşri' ve infâzı T. B. M. M. ne, i'tikâd ve ibâdât da diyânet işleri» vasıtasıyla başvekîle bağlanınca, İslâmiyetin tamamı da böylece halledilivermiş olur. Her noktada sansür, tahdîd ve teftiş...

Bundan sonra da, «DÎN ve VİCDAN HÜRRİYETİNİN» câmilerin kapısı kadar ehâliye açık olduğu ve şadırvan şırıltıları kadar gönülleri mestetdiği; mevlidhan bağırtılarıyla duzhân cayırtılarının da, vatandaşları tatmîne dâim âmâde bulunduğu. bilmeyiz zikre ve kavda değer mi?.

Sebil

DİL ve EDEBİYAT

Edebi Sohbet

NİHAT SAMİ BANARLI

Bir Maârif Rü'yâsı

Büyük şâirler, büyük iman ve fikir adamları, çok kerre, birer kâhin gibi geleceği haber veriyorlar.

Eski insanların, şâirlerine «ermiş insan» diye bakmaları; sözlerinde kerâmet görüşlerinde kehânet bulmaları, demek ki bundanmış.

Çünkü son günlerde, Yahyâ Kemal Enstitüsü'nde çalışırken, aziz şâirin beni hayretten hayrête götüren bir yazısını okumuştum. «Çamlar altında Musâhabe» başlıklı bu yazı, zamânımızdan 45 sene evvel, 1913 yılı Ekim'inde yazılmıştı.

Yazısına «Bugün bir Romalı Kayser gibi sıkılıyordum.» cümlesiyle başlayan Yahyâ Kemal, bu sıkıntıdan kurtulmak için, çocukluğunda yaptığı gibi, bir seyahat romanı okumayı arzuluyor.

Girdiği kütüphânede eli, Wells'in, zamânın ötesine yapılmış bir seyahat romanına dokunuyor.

Wells, fenni mâcerâ romanlarının o yıllardaki büyük romancısı, tayyâre devrinde bizim dünyamızı kendine dar buluyor. Mekânda yıldızlara; zamanda, üç bin sene evvele veyâ üç bin sene sonraya gidip geliyor. Eserinin adı: «Zamânı Keşf Etmeğe Mahsus Âlet» tir.

Yahyâ Kemal Diyor ki:

«Hikâyemi yatağımda okuya okuya dalmış, zaman içinde ne kadar yol aldığımı unutmuşum. Hemen zamanı gösteren âlete baktım. Târih: 1 Haziran 2179. Birdenbire korktum. Böyle devam etmek cür'etim kırıldı. Bir düğmeye bastım, durduk»

Bu hayalle sokağa çıkınca Yahyâ Kemal, kendini hârikulâde mamûr bir İstanbul'da buluyor. Onun 45 sene evvel, zamânı aşarak gördüğü İstanbul, bazı farklarla bugünkü veya yarınki İstanbul'a benziyor.

Şehirde büyük yollar, geniş meydanlar açılmış. Bu büyük meydanlardan biri Yeni Câmi'in etrâfındadır. Deniz tarafında mermer parmaklıklar bulunan güzel bir yol, Sarayburnu'na uzanıyor.

Bu yolun kara tarafında muazzam binâlar yükseliyor. Bu binâlar arasında meselâ Beden Terbiyesi Cemiyeti binâsı ve Musıkî Sarayı var. Muallimler Cemiyeti için böyle büyük bir binâ yapılmış. Meb'usan Mahfili, Âyân Mahfili ve İlimler Akademisi bunlar arasında.

Diğer taraftan, bugün olduğu gibi, Kumkapı'ya doğru bir ana yol uzanıyor. Sarayburnu'nda geniş bir meydan ve bir zafer tâkı var. Tâ Söğüt gaazilerinden başlayarak, Anadolu ve Rumelideki bütün zaferlerimizin, zafer alaylarımızın, millî kahramanlarımızın heykelleri sıralanıyor. Öte yandan tertemiz yollar kalabalık fakat trafik mükemmeldir. İnsanlar evlerine tayyarelerle gidiyorlar.

Yahyâ Kemal, gözlerine inanamıyor: «Bir yokuş çıktım. Bu defa hayretimi zaptedemiyordum. Dünyâda görülebilecek en mâmûr, en süslü bir meydan; Bir kısmı denize nâzır, parmaklıklı bir taraça gibi, cephesinde iki mâbed. Biri beldenin ilk, biri de son hükümdârından kalmış. Meydanın etrâfı mermer sütunlu, çepçevre binâlar.»

Derken yanında «gâyet sevimli bir Türkçe ile konuşan» zarif bir insan beliriyor. Bu, târihçi, Ahmet Refik'in o çağdaki torunu ve bir târih profesörüdür.

Konuşuyorlar. Kendisine bu eşsiz terakkinin sırrını soran Yahyâ Kemal'e adam diyor ki:

«Efendim. bu gördüğünüz terakkiler, bu imar ve zenginlik, 260 senelik bir tekâmülün eseridir.» İkinci Abdülhamid'i hal'ettikten sonra, devleti inkılâbcılar ele aldılar. Senelerce dahilî ve haricî türlü gailelerle güreştiler. Türlü inkılâblar yaptılar. Fakat istedikleri neticeye varamadılar. Çünkü:

«Herşeyi yapıyor, devletin derdine bir türlü devâ-sâz olamıyorlardı. Böylece seneler geçti. İnkılâbcılar yorgun ve me'yus düştüler.

Bir aralık, içlerinden biri çıktı. Devletin derdini haber verdi. Hemen hepsi, kulak kesildiler.

Derdi haber veren vatansever kâhin: Bu dert Maârif Nezâretimiz, daha doğrusu, maârifsizlik nezâretimizdir, dedi.

İnkılâbcılar bu haber hakkında derhal tahkikat yaptılar. Kâhinin dediği doğruymuş.. Derdi, dediği yerde buldular.

O zamanın Maârif Nezâretini ilga edip, yerine baştanbaşa yeni bir maarif heyetiyle, yeni bir nezâret kurdular. Bunun ardından devlet, hemen nekahate yüz tuttu. Herkesin yüzü güldü. Sevinçten çıldırıyorlardı.

İnkılâbdan on sene sonra, mektepler ümidin fevkinde semereler verdi. Milletin sıhhati, dimağı, terbiyesi, âile hayatı, sokak ve cemiyet hayatı, bu değişti.

Wells'in hikâyesini okurken, uykuya dalan Yahyâ Kemal'in bu rüyasını, maârifimizde bir yenilik yapmak için, çırpınanlara zarif bir hâtıra diye, sunmak istedim.

Vecize:
Kaplan sırtı için en tahammül edilmez yük, merhamettir!...

Cenab Şehâbeddin

Atasözü:
İki kılıç bir kına sığmaz!...

SENÂ'dan

TOPRAK

Bir melek,
Süzülüp inerek yere,
Arzın toprağından bir avuç aldı.
Öyle verilmişti emir kendine,
Sonra dönüp vardı,
Yüce Rabbine,
Yuğrulup o toprak girdi biçime,
Böylece bir şekil aldı ilk insan,
Ruhundan üfürüp sonra içine,
Esrâra gark etti onu yaratan!...
Âdem'di böylece ortaya çıkan.
Âdem'di!...
Âdem, bir Peygamberdi,
Ama Rabbin sevgilisi peygamberlikte,
Ondan hem üstündü.
Hem de evveldi!...
Yalnız Âdem değil,
Yüz bin peygamber,
Üst üste nûr olan,
İç içe sedef,
O'nun varlığına müjdeciydiler.
Rabbin birliğinden sonra bu ancak,
Hepsiyle naklolan en yüce haber!...

●

Bu ilk yaratışta hilkatin sırrı,
Aksetti toprağa,
İçine aktı!...
Kıyamete kadar onu böylece,
Bütün canlılara gebe bıraktı!...

●

Gergefte bir nakış üzeri şimdi,
Her mevsim başka bir şekle girmede,
Rengârenk çiçekler bir has bahçede,
Hep aynı toprağı emiyorsa da,
Bambaşka,
Şekilde,
Renkte,
Kokuda!...
Sonra çiçek gibi renkli böcekler,
Tül tül kanatlarla şu kelebekler!...
Nihâyet toprağın yeşil örtüsü,
Pek ince hilkatin sırrı örgüsü!...

●

Topraktan toprağa bir akış hayat,
Bir hâlden bir hâle geçişi onun!...
Fakat mübârek ayakları,
O, nûr üstüne nûrun,
Tâ Kabil'den bu yana,
Sayısız günahkârın,
Ayağıyle çiğnenmiş,
Kirlenmiş,
Şu çamurun,
Üstünde mi dolaştı,
Yaşadı sanıyorsun?...
İnanma!...
Bin dört yüz yıl geçti diye aradan,
Peri masallarının şehrâyinini aşan,
Muhteşem serencamı,
Tül bulutlar üstünde uçuşarak yaşadı,
Bir buluttan başka bir,
Buluta kona kona,
Toprak O'nun sâdece gölgesini taşıdı,
Bu şeref yeter ona!...
Bu şeref yeter ona!...

Kadir Mısıroğlu

İSLÂM YAZISINA DÂİR

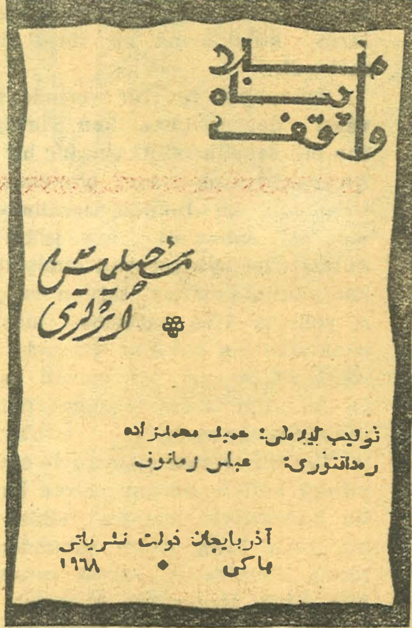
İNÖNÜ'NÜN İSLÂM HARFLERİNE DAİR BEYANLARI VE BUNUN AKSÜLÂMELLERİ

— 2 —

CÜNEYD EMİROĞLU

Ve bizde bir Büyük Millet Meclisi Kanunu'nun bir *Abdülmecid Efendi* halinde şahıslandırdığı günlerde değil *Yavuz'un* yokettiği Kölemen imparatorluğu'nda bir *Mütevekkil Alellah* halinde acze düştüğü günlerde dahi gene bir mânâ ifâde etmişti. Hılâfet vatan sarayımızın pırlantadan bir penceresiydi. En az beş cildlik bir eserle izah edilebilecek sebeplerin tazyiki ile berhava oldu. Artık ne parçalarını bulmak ne de yanyana getirip yapıştırmak kolay iştir. Agâh Sırrı'yı irşad ederken «Kursalar bile eski kuvveti ve itibarı olacak mı?» deyişinizden, sizin de 1924 de Hılâfet'in hâlâ cihansaran bir mânevi kuvvet ve itibar sahibi olduğunu kabul ettiğinizi anladım. Böyle bir nüfuz ve itibarda eski harflerin tesiri neydi ki; o harflerin yadırganmamasını istemek, hatta dilemek gibi mâsum bir arzuda bu derece heybetli bir hedef teşkil ediliyor?»

Paşa hazretleri, eğer bir gün, arşiv denilen o millî hazinemizdeki milyonlarca eser, eski harflerle yazılı olduğu için, o semte revan olmanın bir gericilik sayılamayacağını kabul ederseniz, yani Arşiv dâiresini ziyâret ve tavâf ederseniz, inceleme salonundaki gençlerin yüzde doksan dokuzunun Grek, Macar, Ulah, Sırp, Hırvat, Bulgar, Alman, Arab olduklarını görürsünüz.

— Rusya bizden insaflı mı? Azerbaycanlı şâir Vâkıf'ın 1968 yılında Bakü'da basılmış şiirlerinin kapağı.

Hiçbir nazarî endişe bana Agâh Sırrı Levend müessesesinin Türkiyede herşey olduğunu kabul ettiremez.

Arab harfleri ve Hılâfet'le lâiklik arasındaki ilgilere (?) ilişkilere (!!) ayrıca temas edeceğim.»

Ertesi gün yine aynı mes'eleyi ele alan *Nizameddin Nazif* 13 Kasım 1966 tarihli Yeni İstanbul Gazetesinde *«Arab Harfleri, Lâiklik ve Hılâfet»* serlevhasıyla bu eski yazısına da temas ederek şöyle diyordu:

«... Ama bütün bu gerçeğe rağmen biz o yazımızda Lâtin harflerini bırakalım demedik ki; sâdece «bu harfleri kazandık ötekileri kaybetmiyelim» dedik. Ve kaybetmeyelim diyoruz... Çünkü Arab harfleri bu memlekette unutuldu mu benliğimizi kaybederiz, kimliğimizi kaybederiz. Hatta bu memlekette niçin bulunduğumuzu ispat edebilecek vesikaların «tümünü» kaybederiz.

Sorarım:

Harfler üzerindeki bu kısa analizin lâiklikle ilgisi ne? Hem efendim bu Dil Kurumu Lâikliğin de mi bekçisidir? Öyle ise kırk yıldır kimsenin kimseye hakkiyle anlatamadığı bu frenk kelimesine bir Türkçe karşılık bulsa. Bulsa da herkes ezbere konuşmaktan kurtulsa. Kör dövüşü bitse.

Şimdi; asıl konuya gelelim. Yani Dil Kurumu binasında harften lâikliğe, lâiklikten Hılâfet'e sektirilen taşı gediğine koyalım:

Lâiklik aslına bakarsanız Hılâfet'le hiç bir ilgisi olmayan bir müessesedir. Hiç bir ilgisi yoktur ve Hılâfet mevcud olsaydı lâik prensiplerle pekâlâ bağdaşabilirdi. Halife neydi? İslâm Dini'nde idarî hiyerarşinin zirvesi.

Çok yanlış olarak propaganda edildiği gibi Osmanlı Devleti'nde Halîfe, *«Emir-ül Müminîn»* değildi. Emir-ül Müminin olan *«Sultan»*dı. Bizdeki Halîfelik bir çeşit «Cesaropapisme» idi ki; dört Halîfe devri ile de, Emevî, Abbasî, Fâtımî devirlerindeki Halîfeliklerle de bir tutulamaz. Sultanlık kalkınca otomatik olarak Emir-ül Müminin'lik de kalkmıştı. Netekim Halife Abdülmecid Efendi'nin ünvanları arasında Emir-ül Müminin-lik yoktu.

Sultanlık kalktığı anda cismani idâre ile ne siyasî ne askerî hiç bir ilgisi olmıyan bir müessesenin lâikliğe dokunur hangi tarafı kalmıştı?

Doğu Roma Kilisesi Patrik'i Efendi'nin lâiklik ilkelerine aykırı bir tarafı olduğu iddia ediliyor mu?

İslâmın Halîfesi sadece *«Halîfe-i Rûyi Zemin»* diye anılırdı. Yani «Yervüzü Halîfesi».

Eh... Atenagoras Efendi de *«Patriarche Acumsnique»* dır ki; Türkçesi *«Cihan Patriki»* demektir.

Neden yadırganmıyor?

İnönü, İslâm harflerine temas ederek müslümanlara çatmaya her vesile ile devam etmiştir. Fakat bunların en câlib-i dikkat olanı O'nun Ulus Gazetesinde 1968 - 1969 yıllarında neşredilen hâtıralarındaki beyanlarıdır.

(Devamı var)

TÜRKÇE'YE SÛİKASD

ÖLÇÜ

— 3 —

Lisan mes'elesinde sırf eski metinleri anlaşılmaz bir hâle getirmek için türkçe kelimeleri, zamanla kazandıkları lâfız veya manâ husûsiyetlerinden vazgeçerek kadîm şekilleriyle hortlatmaya çalışmak da, millî kültürümüze karşı girişilmiş sûikasdlerden biridir.

Meselâ *«ağaç»* ın aslı *«yağlıç»* *«kaşık»* ın aslı *«koşok»* yâni iki oktur. Şiir, kadîm Türkçede *«yır»* dır. Şimdi bu kelimeleri tarih içinde kazandıkları husûsiyetlerden soyarak kadîm şekilleriyle hortlatmaya çalışmakta ne fayda vardır?!...

e) Türkçemizde ötedenberi belli mefhumlar için kullanılagelmekte olduğu halde, solcu dilbazların - sırf bir karışıklığa meydan vermek için - bunları hiçbir alâkaları olmayan başka manalara doğru kaydırıp yerleştirmeye çalışmaları da, bu sûikasdın diğer bir şeklidir. Meselâ Türkçemizde ötedenberi mevcud olan *«kamu»* kelimesi, *«bütün, hepsi»* mânâsınadır. Fuzûli:

«Kamû bimarına cânân»

derken kelimeyi bu mânâda kullanmıştır. Hatta Süleyman Çelebi'nin meşhur mevlûdunda dahi *«kamusum görüp geçti öte»* mısraında da *«kamu»* kelimesi bilinen bu mânâda kullanılmıştır.

Türkçe'ye karşı girişilen sûikasd hareketi içinde, edebiyatımıza böyle belli bir mânâda girmiş ve yerleşmiş olan bu kelimeyi *«amme»* yerine ikâme etmeye çalışmakta ne fayda bulunduğunu ve bu kelimenin amme mefhum ve manasıyla ne alâkası olduğunu hangi sivri akıllı izah ve isbat edebilir?!..

Bu mes'eleye dâir verilebilecek misaller gayet çoktur. Biz en son ve en yeni birini daha zikretmekle iktifa edelim:

Türkçemizde öteden beri bir sual edâtı olarak kullanılagelmekte bulunan *«neden»* kelimesinin de bugün *«sebeb»* yerine ikâme edilmek istenmesi sırf bir karışıklık ihdas etmek, mefhumların hercümercini sağlamak ve eski metinleri anlaşılmaz hâle getirmek gibi hâinâne bir maksadın eseridir.

f) Bizler gibi din ve tarih şuuruna bağlı kimselerin gerekli mukavemeti göstermemeleri sebebiyle bugün artık anlaşılmaz bir hâle gelen kelimeleri dâvâ etmiyoruz. Meselâ *«müstantik»* sorgu hâkimi demektir. Bilhassa gençlerimizin bu kelimeyi bilmedikleri muhakkaktır. Halbuki; daha dün halkın ağzında gezen bir türküde:

«Ey müstantik, müstantik! tabancamı ver bana!» deniliyordu.

Bu duruma giren kelimelerden bir diğeri de: *«hars»* tır. Bugün *«kültür»* kelimesi - aslında tam harsin karşılığı olmadığı halde - onu bastırmıştır. Nasıl ki; *«trafik»* kelimesini herkes bildiği ve kullandığı halde *«seyr-ü sefer»* e iltifat eden kalkamıştır. Bu grupta âfâkî (= objektif) enfüsî (= subjektif) sevk'ulceyş (=strateji) gibi daha pek çok kelimeyi saymak mümkündür.

Aslında tam bir din ve iman şuuru ile hareket edildiğinde, bu kelimelerin dahi dâvâ edilmeleri lâzımdır. Zira unutulmak gerektir ki; Yahudiler tam ikibin yıl sonra, çoktan ölü hâle gelmiş bulunan İbrânice'yi hem lisan ve hem de yazı olarak ihyâ etmişlerdir. Ancak biz bu ölçüde bir inat ve gayreti bekleyemediğimiz için bugibi kelimeleri dâvâ etmek yoluna - istemiye istemiye gitmiyoruz. Fakat bizim endişemiz bu ihmâl ve lâkaydimiz devam ettikçe, bugün henüz yaşayan pek çok kelimemizi, uydurulmuş asâletsiz karşılıkların bastırmak ve unutturmak ihtimalidir. Gerçekten böyle giderse *«hayat»* kelimesini *yaşam*, *«hâkim»* kelimesini *yargıç*, *«gâye»* kelimesini *amaç*, *«meşgale»* kelimesini *uğraşı*, *«aşk»* kelimesini *sevi*, *«heyecan»* kelimesini *coşku*... ilh. bastıracaktır. Bu tahakkuk ettiği takdirde, solcu dilbazlar için gerçek bir muvaffakiyet değil midir?!... Ancak, onların her muvaffakiyetlerinin Müslüman - Türk çocuklarının zarar hânesine kavdedileceğinden şüphe edilmemelidir!...

(Devamı var)

Kadir Mısıroğlu

Sebil

herşey hak için

AÇIKLAMA

«her şey hak için» ölçüsüyle neşriyata başlayan SEBİL gamlı mü'min gönüllerine sunduğu teselli ile öylesine müthiş bir alâka ve teveccühe mazhar olmuştur ki; bunun hakkıyle teşekkür ve mukâbelesinden âciz bulunmaktayız. Hakîkaten SEBİL'in çıkış heyecan ve sevincini bizimle böylesine paylaşan sevgili okuyucularımıza mektupla veya gazete'de açılacak bir sütunda teşekküre imkân bulamadığımız için müteessiriz. Sadece.. bir hafta zarfında binin üstünde mektup aldığımızı söylersek içinde bulunduğumuz müşkülün daha iyi anlaşılacağını zannediyoruz. Bu sebeple sevgili okuyucularımızın bizi —şimdilik— mâzur görmelerini, alâkalarını devam ettirmelerini ve aşağıya dercedeceğimiz bir kac hususa dikkat buyurmalarını rica ederiz:

1. Ellerinde makbuz bulunduğu halde kaydettiği aboneyi halâ idârehânemize göndermiyen kardeşlerimiz vardır. Bunların ellerini çabuk tutmalarını rica ederiz.

2. Tamamen tükenen ve vâki talepler karşılanamıyan ilk üç sayımız tekrar basılacaktır. Bunun için istekleri biriktiriyor ve baskı miktarını tesbit etmeye çalışıyoruz.

3. Bazı müessese ve şahıslar bizden satmak veya dağıtmak için gazete istemektedirler. Umumî tevziatımızı yapan SABRİ ÖZAKAR bey'e bu gibi talepleri aksettirmekteyiz. Fakat bâzı vilâyetlerde münhasır bayilik anlaşmasıyla bir kimseye bağlı bulunduğundan bunları is'af edememektedir. Bizim göndermemize ise aramızdaki mukâvele mânidir.

4. Bazı vilâyet ve kasabalarda gazetemiz, bayilerce kasden sabote edilmektedir. Bunlardan resmen tesbit ettiklerimiz baş bayiimize aksettirilmekte ve önlenmeye çalışılmaktadır. Fakat ihtimâl ki başka başka bilmediklerimiz de vardır. Bunları da sevgili okuyucularımızın tâkip ve tahkîk ederek bize bildirmelerini rica ederiz.

5. Bâzı kardeşlerimiz abone bedelleri için çeşitli bankaları vâsıta ittihaz etmektedirler. Bunun bizim için saymakla bitmez mahzurları mevcuttur. Bu bakımdan biz bu sayı posta çeki numaramızı ilân ediyoruz.

Posta çeki numaramız: *20097446* dır. Havalelerin *Kadir Mısıroğlu* adına ve bu numara ile yapılmasını ricâ ederiz.

6. Gazetemizi gerek şekil ve gerekse muhtevâ bakımından her hafta daha mütekâmil bir hale getirmek emelimizdir. Ancak elde olmayan sebeplerle ortaya çıkan kusur ve hatalarımızın bağışlanmasını istirham ederiz. Bu sayı normalinden yüzde yüz pahalı olan ikinci hamur bobin kullandık. İnşâllah attığımız hiç bir adımı geri almadan ve ona bir çok yenilerini ekleverek hakk'ın galebesini sağlayıncaya kadar sıhhat, selâmet ve cesâretle yürüyeceğiz!. Bu gazete hepimizindir. İman cephesinindir. İslâm dâvâsının herhangi bir dar parçasının değil hey'et-i umûmiyesinin nâşir-i efkârıdır. Onun kuvvet ve kudret kaynağı mü'minlerin ihlâslı duâ ve alâkalarıdır. Allah'ın selâmı, rahmeti ve âtıfeti bütün ihtisâmiyle üzerinizde dâim olsun, aziz okuyucularımız...

"DÖNME!,, DENİLEN CEM

TRT Umum Müdürlüğüne yeniden getirilmesi mümkün olabilirmiş gibi bazı, gazeteler kendisine «Dönme! İsmail Cem» diye öğüt veriyorlar. Fakat, bizim bildiğimiz «dönme» sözünün başka mânâya alınabileceğinden endişe edilerek, bir takım izahlarda bulunmak lüzûmunu da duyuyorlar. ve bazı notlar veriyorlar. Bu izahlara göre, «dönme!.» diyerek öğüt vermelerinden bazı kimseler onun meşhur Selânik dönmelerinden olduğu mânâsını çıkarabilirlermiş. Bundan sonra da bir takım tarih bilgileri sıralıyorlar: Efendim, Osmanlı Pâdişah'larından Dördüncü Mehmed zamanında Sabatay Sevi adında bir yahudi ortaya çıkmış. Kendisinin Mesih olduğunu iddia etmiş. Hayli taraftar toplamş ve neredeyse bir

En uzun mersiyenin kahramanı

«gulgule» çıkartacak hâle gelmiş. Nihâyet bu mesihlik iddiâsındaki adamı yakalayıp Çanakkale'ye hapsetmişler. Sonra Edirne'de Vezîriâzam kendisini sorguya çekmiş ve «Sahte Mesih» olduğunu anlamış. Sabatay Sevi de idamdan kurtulduğu için müslüman olmuş. Bu adamın müridleri de ona uymuşlar ve müslüman olmuşlar. Ama bunların namaz kılmaları, oruç tutmaları hep bir başka türlüymüş. Üsküdar'da yalnız kendilerine mahsus bir mezarlıkları da varmış. İpekçizâdelerin de bunlardan olduğu söylenirmiş. İsmail Cem İpekçi de bu zâdelerdenmiş.

TRT'de Marks'cıları ve Sosyalistleri nasıl idare ettiğini kendi hâtırâtında anlatan ve kendisinin Sosyalist olduğunu saklamak lüzûmunu duymayan İsmail Cem İpekçi, TRT'deki çalışmaları ile hiç bir işe yaramamış, sadece ortalığı karıştırmıştı. Fakat, onun TRT'den ayrıldıktan sonra faydalı olmadığını söyleyebilir misiniz? Bakınız, kendisi hakkında verilen bilgilerle, millî tarihimiz hakkında hiç bir bilgileri olmadığı için kendisini devletin mühim mevkiilerine getirmek hafifliğini gösterenlerin tarih öğrenmelerine vesile oluyor!.

KARİKATÜRLÜ İTİRAF

Cem İpekçi'nin gazetesinin 6. sayfasında iki resimli bir karikatür var. Birinci resimde bacası solda olan fabrikadan içeriye başı açık veya kasketli erkek, kadın işçiler giriyorlar. İkinci resimde ise, sol taraftaki bacadan yumruk hâlinde bir el yükselmiş ve fabrikaların kapıları kapalı.

Şimdiye kadar, sözlü, yazılı itiraf görülmüştür, ama kabul edelim ki; kızıl itirafın karikatürlüsüne ilk defa rastlanmaktadır. Bu karikatürün, jürisi kendilerinden, katılanlar kendilerinden ve kurucusu da kendilerinden bir milletlerarası karikatür müsabakasında derece kazanacağını şimdiden söyleyebiliriz.

AYASOFYA

Kültür Bakanlığı bütçesi, alâkalı komisyonda görülüşürken MSP mebuslarından Hulûsi Özkul Ayasofya Câmi-i Şerifi'nin artık ibâdete açılması lâzım geldiği husûsunda canhıraş bir konuşma yapmıştır. Fakat ne yazık ki; şimdiye kadar bu mevzuuda tevâli eden talepler alâkadarların kulaklarına bir türlü girmemektedir.

Dünyanın hiç bir yerinde şart-ı vâkıf değiştirilmez iken Türkiye'de son elli senelik tatbikatta hiç bir vakfın vakfiyesine riâyet olunmamıştır. Denilebilir ki; «İnkılâb Mezâlimi» nin en feci sahneleri Türk - İslâm vakıfları üzerinde cereyan etmiştir. Fakat yakılıp, yıkılan, satılan ve çeşitli yollarla esas gâyesine tahsisten uzaklaştırılan vakıflar arasında Ayasofya'nın apayrı bir mevkii vardır. O, bilindiği üzere İstanbul fethinin remzidir. Ayasofya'yı Fâtih'in ona verdiği hüviyetten çıkaran ve onu bugünkü hâliyle devam ettiren kuvvet, bu hareketiyle İstanbul fethine medâr olan Türk - İslâm rûhundan intikam almaktadır. Ancak cennetmekân Fâtih Hazretleri Ayasofya vakfiyesini bozanlara bu vakfiyenin en son satırlarında bedduâ ederek «Allah'ın meleklerin ve insanların lâneti bu vakfı bozanların üzerine olsun!...» demektedir. Fakat acabâ bu bozmaya seyirci kalanlara Fâtih'in bu korkunç bedduasından bir hisse yok mudur? Bizi düşündüren asıl nokta budur. Zira, İslâm'da «Zulme rıza, zulümdür» kâidesi câridir.

Sebil

herşey hak için

Haftalık, tarafsız, siyasî, edebî, tarihî, gazete

Yıl: 1 Sayı : 4

BEŞ LİRA

Sâhibi ve Yazıişleri Müdürü:

KADİR MISIROĞLU

ABONE: Yıllık 200 TL. 6 aylık 100 TL.

İDÂREHÂNE: Vilâyet Hanı Kat : 3 No : 204 — İstanbul Tel : 26 38 96

Dizgi: Sebil Mat.
Baskı: Fazilet Mat.
Umûmi Tevziat : SABRİ ÖZAKAR

Almanya Mümessilleri
A. RÜSTÜ BANAZ — HASAN DAMAR
33 Braunschweig Haeckel str. 13
Telefon: 0531 — 32 36 89
İngiltere Mümessili: İSMAİL ERÜNSAL

سبيل

كل شئ للحق

جريدة اسبوعية، سياسية مستقلة، تاريخية ادبية

ص.ب : ٨٠٨ استانبول - تركيه

Sebil

EVERYTHING DEVOTED TO THE TRUTH (HAQQ)
An Independent Muslim, Historical, Political and Literary Weekly
P. O. BOX 808
İstanbul/TURKEY
PHONE : 26 38 96
PRICE : 5 T.L.
Representative of Germany
A. RÜŞTÜ BANAZ — HASAN DAMAR
33 Braunschweig Haeckel Str. 13
phone : 0531 — 32 36 89
Representative of England
İSMAİL ERÜNSAL